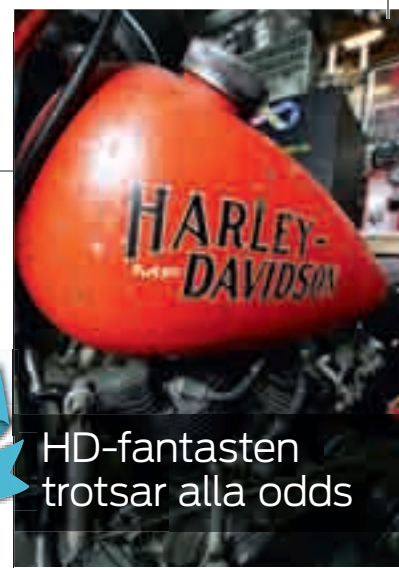

tävling: Plåta din maskin
och vinn späckat prispaket

**Så mycket gav
nya maskinavtalet**

BYGGNADS arbetaren

VINNARE
TIDSKRIFTSPRISET 2009

HD-fantasten
trotsar alla odds

**SÅ HÖJS
GLAS-
LÖNERNA
MED 18 000**

MARIA:

**"De kunde inte
dölja sin mot-
vilja mot att
jag var där."**

26

UTFRYSTA OCH TRAKASSERADE

Så många meter blir
minareten på den moské
som just nu byggs i
Göteborg. Vi pejlade läget
hos gubbarna som bygger.

Kvinnor berättar om mardrömmen på bygget

NUMMER 13 | 28 OKTOBER 2010 | www.byggnadsarbetaren.se

ÖKAD KOMFORT – BÅDE INNE OCH UTE

WINDSTOPPER® plagg erbjuder en total vindtäthet och maximal andningförmåga vilket gör att god komfort bibehålls under hela arbetsdagen. Att stoppa vindens kylande effekt är helt avgörande för att behålla värmen.

Samtidigt låter WINDSTOPPER® membranet fukt passera ut vilket ger en behaglig arbetskomfort.

**WINDSTOPPER® kläder –
det perfekta arbetsplaggen både inne och ute!**

gore-workwear.se

WINDSTOPPER® jacka WSP
artikel 4807 från

©2010 W. L. Gore & Associates GmbH. GORE®, GORE-TEX® and designs are trademarks of W. L. Gore & Associates.
BLÅKLÄDER is a brand of Blåkläder Workwear Ltd. DA158

GRANSKNING

ICKE ÖNSKVÄRDA

16–22 Snart är var tionde elev på byggprogrammen kvinna. Jättekul! Nej. Det är det verkligen inte alla som tycker. Vi har talat med ett antal kvinnor som sökt sig till bygget i tron om att få jobba inom ett fritt och hyfsat välbetalt yrke. Och som mötts av utfrysning, hånfulla kommentarer och i värsta fall rena trakasserier.

10–11 BYGGNYTT

Maskinförare – kolla nya lönen

Avtal med arbetsgivarna klart.

28–29 LISTA

Akta dig för höstgalningarna

Är du en av dem?

37–40 ARBETSPLATSEN

Moské flyttar in i feskekôrkas stad

Vi tillbringade en dag på bygget av Göteborgs nya landmärke

24–27 REPORTAGE

Nya glasavtalet kan ge många extra tusenlappar

30–34 PORTRÄTT

"Själva drivkraften är känslan när allt är klart, när jag testat hojen för första gången. Då blir jag ung på nytt."

44–45 SÅ FUNKAR DET

Nu klarar grävaren extremvintern

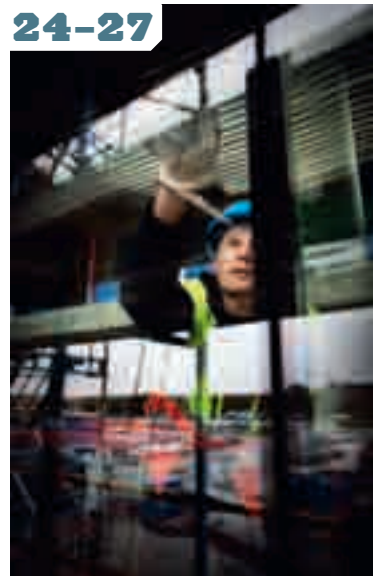

30–34

Mats Hedenstrand med en av många kärlekar.

24–27

Jan-Åke Andersson bygger inomhustorg, utan ackord.

NIKLAS MAUPOIX

JOCKE SERRANDER

6 BODSNACK "Erbjud gratis medlemskap."

8 SJU FRÅGOR Till byggare i gnagarland.

9 BILDEN Tävla och vinn!

43 EFTER JOBBET För dig med rockdrömmar.

46 GREJER & GREPP Så spräcker du stenbumlingarna.

51 BILDKRYSSET Alltid i Byggnadsarbetaren.

REDAKTIONEN:

MISSA INTE!

Vår nya fototävling!
Se sidan 9.

KATARINA CONNHEIM
reporter, arbetsmarknad
08-728 49 87 • 070-627 60 84
k.c@byggnadsarbetaren.se

KENNETH PETTERSON
chefredaktör, ansv. utgivare
08-728 49 70 • 070-607 56 97
k.p@byggnadsarbetaren.se

JOHAN SJÖHOLM
redaktionssekreterare
08-728 49 79 • 070-651 62 59
j.s@byggnadsarbetaren.se

PETER ÖNNESTAM
layoutansvarig
08-728 49 77 • 070-280 25 35
p.o@byggnadsarbetaren.se

CENNETH NIKLASSON
reporter
08-728 49 76 • 070-607 56 92
c.n@byggnadsarbetaren.se

PETER LEANDER
reporter (vik)
08-728 48 53 • 070-245 04 30
p.l@byggnadsarbetaren.se

NINA CHRISTENSEN
reporter, webbansvarig
08-728 49 69 • 070-246 87 06
n.c@byggnadsarbetaren.se

MARGITE FRANSSON
reporter, arbetsmiljö
08-728 49 74 • 070-607 56 89
m.f@byggnadsarbetaren.se

JENNY BERGGREN
reporter, arbetsrätt
08-728 49 72 • 070-664 49 00
j.b@byggnadsarbetaren.se

POSTADRESS 106 32 Stockholm BESÖKSADRESS Hagagatan 2, Stockholm PRENUMERATION edb, 010-588 93 73, prenumeration@edb.com ANNONS Chrismark, 08-551 196 80 REPRO Done
Production AB TRYCK Sörmlands Grafiska, Katrineholm TS-KONTROLLERAD UPPLAGA 2009 118 200 KORREKTUR Michelle Bergman OMSLAG Stefan Lindblad

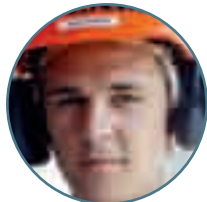
FRÅGAN

Är det tyngre att gå till jobbet på hösten?

Se reportaget på s. 28–29.

Oskar Åström, 21, snickarlärling, Helsingborg

Ja, det är jobbigare att komma upp ur sängen när det är mörkt ute. Men annars så fiskar och löptränar jag på hösten. Det är fina eftermiddagar så det är kul att jobba ute."

Markus Jonasson, 18, maskinförarlärling, Värnamo

Det är inte så stor skillnad, det är inget som jag tänker på särskilt. När jag är ledig så löptränar jag, springer oavsett om det är höst, vinter, vår eller sommar."

Keijo Puurunen, 42, betongarbetare, Köping.

Nja, delvis. Vi jobbar alltid överst på huset så en del regn och blåst får vi stå ut med. Fast på sommaren så har vi bäst väder av alla på bygget när det är soligt."

Bemanningsföretag kan rädda Byggnads

■ Om borgarna får som de vill och organisationsgraden inom Byggnads sjunker till under 50 procent så att vi inte längre kan försvara våra avtal, vad kommer då att hända? Hur vill borgarna ha det?

Anta att borgarna vill att vi alla ska vara f-skattare. Att vi ska bryta det fackliga löftet och solidariteten. Att vi ska börja konkurrera med varandra om löner, arbetstider, skyddsutrustning och annat som kostar pengar för arbetsgivaren i dag. Vad kan vi göra för att återfå solidariteten och hålla löftet?

Vi ska erbjuda våra medlemmar gratis medlemskap i facket och rätt till allt som tidigare innefattades i byggavtalet.

Hur?
Svaret är att Byggnads startar bemanningsföretaget Byggnads och erbjuder exakt samma anställning som förut med skillnad att lönen går genom Byggnads.

VI BLIR ETT SERIÖST bemanningsföretag som ser till våra medlemmars bästa och följer avtalet och arbetar för en bättre arbetsmiljö.

Om vi på sikt organiserar lika

många byggnadsarbetare som vår organisationsgrad en gång har varit kan vi åter igen få makten över marknaden.

Alla byggföretag kommer att få gå genom Byggnads för att få arbetskraft. De kommer att bli tvingade att följa avtalen annars riskerar de att stå utan arbetskraft. Lönerna kommer att vara lika över hela landet och eller regionalt.

I DAG BETALAR ETT byggföretag runt 390 kronor i timmen per arbetare till bemanningsföretagen.

I stället för att göra en företagare förmögen kommer detta att finansiera Byggnads organisation, administration samt sjuklöner, etcetera.

Arbetsgivarna måste garantera jobb på minst en månad per arbetstillfälle, vid kortare anställningar kan det bli högre timpris.

Vi måste börja tänka framåt och ligga ett steg före.

Kanske är detta lösningen på hur Byggnads organisation kommer att se ut i framtiden.

SONNY ANDERSSON-RASK
Göteborg

» **Alla byggföretag kommer att få gå genom Byggnads för att få arbetskraft. De kommer att bli tvingade att följa avtalen.**

SAXAT FRÅN WEBBEN

"När det nu gick som det gick i valet så undrar jag om vi ska återinföra inkomstförsäkringen?"

BERNT LUNDBORG

"Man blir lättad över att vi får Mr Reinfeldt fyra år till så att man kan få se hur deras politik fungerar mer än under just fyra år. Men oavsett vad jag och alla tycker så är det med ett tungt hjärta jag får se hur just vi, svenska folket, har röstat fram SD."

MR JIM

"De senaste 20 åren har S inte lyssnat på den stora massan utan låtit sig styras i riktning mot egoistiskt tänkande. Resultatet av det är SD och ett fortsatt styre av den borgerliga eliten"

MAGNUS ALM

Kranföraren måste få välja

■ Jag tycker att det skulle vara upp till varje kranförare att själv få välja att få köra från backen eller från en hytt. Med det alternativet så måste alla kranar ha en hytt monterad, det tycker jag ska vara en självklarhet. Hur bra förare är man när man ska stå stilla på samma ställe en längre tid när det är riktigt kallt? Då är man en säkerhetsrisk. Det här är en sak för våra fackliga att ta upp på allvar innan fler olyckor händer

KAJ LÖVGREN
Kranförare Oden

Facket är bästa försäkringen

■ Det har varit mycket prat angående beloppet som vi byggnadsarbetare betalar varje månad i medlemsavgift till facket och till a-kassan. Men egentligen så är detta den billigaste försäkringen vi har i byggbranschen. Blir man uppsagd, vilket händer de flesta i vår bransch, så räcker inte de få slantarna du tror att du sparar om du inte är medlem. På ett år sparar du 9 540 kronor. Det räcker inte ens en månad. Det går inte bara att tänka på att man kan spara pengar hit och dit. Allting handlar om solidaritet. En för alla, alla för en.

ANTON CAJANDER

TYCK
TILL PÅ
NÄTET!

LEDARE

Vilket ansvar tar du?

HANDEN PÅ HJÄRTAT GUBBAR, vill du att din dotter ska bli byggnadsarbetare?

Trots alla satsningar på motsatsen så är fortfarande ofta den enda kvinnan i byggboden en lättklädd kvinna som ler förföriskt från väggmalmanackan. I byggandet utgår fortfarande det mesta från mannen. Så ser det ut på de flesta nivåer i branschen, från styrelserummet till byggboden. I styrelserummen pryds väggarna av oljemålningar som föreställer män med sammanbitna miner och stål i blicken. I boden har det ofta varit avklätt, med bilder på lättklädda vackra flickor. Tar männen verkligen kvinnorna på allvar i denna värld?

» Alltför många kvinnor kan berätta om utfrysning och rena trakasserier.

Tydligen inte.

Under de senaste tio åren har stora satsningar gjorts för att locka flickor till byggyrket. Ett av de mer välkända exemplen är Libra, där arbetsgivare och facket tillsammans, med stöd av EU-pengar, försökte locka kvinnor till byggjobb. Bland annat inrättades speciella kvinnoklasser för byggelever. Och på Byggnads lagbasträffar och lagbasutbildningar skulle negativa attityder till kvinnor i bygglaget diskuteras och på så sätt förändras.

Visst har det gett resultat, andelen flickor som sökt sig till byggprogrammen har under de senaste fem åren mer än fördubblats och närmar sig nu tio procent.

MEN DET STÄNDIGA problemet är att de inte stannar kvar.

Tyvärr är det fortfarande så att fördomar, traditioner och rå jargong gör att kvinnor håller sig borta från byggbranschen. Alltför många kvinnor kan berätta om utfrysning och rena trakasserier – allt från att de skulle ha för små fötter för att få riktiga byggskor, till tafsande och sexuella trakasserier.

Trots alla satsningar så är andelen kvinnliga byggnadsarbetare inom Byggnads fortfarande bara 0,7 procent. Är det rädslan för att byggjobbet ska mista sin macho-status som gör att flickorna inte släpps in på bygget?

Vilket ansvar tar du?

Läs mer i vår stora granskning på sidorna 16–22.

Kenneth Petterson

Kenneth Petterson, chefredaktör

Lite snack. Mycket verkstad.

BIG-GRUPPEN är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.

HELLY HANSEN
workwear

Think BIG. Hos oss hittar du Helly Hansens funktionella och högkvalitativa underställ, regn- och yrkeskläder.

B I G
GRUPPEN

Sverige

Eskilstuna IP Industripartner Gislaved Emil P Gävle Uppsala Maskin & Verktyg Göteborg/ Hisings Backa Prevox Göteborg/Sisjön Prevox Götene Movab Halmstad IMAB Helsingborg IMAB Kalmar Lundgrens Järn Karlshamn Hjelmsbergs Järn Ljunghy Sohlbergs Malmö Prevox Skene Skene Järn Skövde Bygg & Industripartner Skaraborg AB Stockholm/Bromma Flinks Järn Stockholm/Globen Flinks Järn Stockholm/Hornsberg Flinks Järn Stockholm/Solna Lundqvist Maskin & Verktyg Stockholm/Sätra Flinks Järn Stockholm/Vällingby Toolcom Uppsala Uppsala Maskin & Verktyg Vimmerby Albins Växjö Stål & Verktyg Örebro Skydd & Verktyg i Örebro

Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industriserteret - Kyvik Industrivarehuset

www.big-gruppen.com

2 TUM

Den vackra hösten har äntligen kommit.

Angela Merkels märkliga uttalande om det

multikulturella Tyskland: "Mångkulturen har misslyckats totalt."

"Där och då förstod jag att SD skulle komma in"

DET FINNS EN SCEN I FILMEN "Sällskapsresan" av Lasse Åberg som får mig att tänka på Sverigedemokraterna. Resesällskapet har just satt sig i charterbussen till hotellet när en medelålders kvinna frågar reseledaren om det finns svenskt kaffe på hotellet. Scenen är rolig av flera anledningar: delvis för att hon tror att kaffe faktiskt kommer från Sverige, delvis för att hon rest hundratals mil bara för att be om något som hon tycker är typiskt svenskt.

Charterresenären har gjort en resa ut i det hon anser vara avvikande och frågar reseledaren efter något tryggt, något normalt, något svenskt. Det mindre komiska är att vi i Sverige behandlar dem som flyr till oss med exakt samma skepsis, som avvikande, omöjliga svenskar.

SD:s grogrund finns inte i Skåne eller Blekinge. Den finns i vår kollektiva självbild – svensken. Svensken är vårt lands största handikapp. Det är en mall som kräver total underkastelse av alla som bor här: bli exakt precis som vi eller lev ett liv som avvikande.

Att demonstrera mot SD:s politik är en sak. Men alla vi som inte röstade på SD, törs vi ta steget fullt

» Svensken är vårt lands största handikapp. Det är en mall som kräver total underkastelse av alla som bor här.

ut? Jag tror att enda sättet att bekämpa SD i Sverige, Sarkozy och Le Pen i Frankrike och Danskt Folkeparti i Danmark är att begå en folkhemsharakiri: sudda ut den nationella självbilden och besvara frågan "vad är typiskt svenskt?" med: "allting du ser här just nu". Endast då kan integrationspolitiken fungera som den ska.

I SOMRAS TRÄFFADE JAG EN kvinna som hade kunnat vara hon på charterbussen i "Sällskapsresan". Samtalsämnet gled in på invandring och Sverigedemokraterna. "Vi är väldigt många som tycker att invandrarna har blivit ett problem ... de vet inte hur det fungerar här". Där och då förstod jag att SD skulle komma in i riksdagen. Hon var en tillsyns vanlig människa, men att hon skulle lägga sin röst på SD var uppenbart.

Så länge vi fortsätter kräva total assimilering av alla som flyr hit, och inte själva är beredda att förändra oss, får vi vänja oss vid SD.

PETER LEANDER – reporter

YOUTUBE-KLIPPET

Grävmaskinen kan mer än bara gräva

■ Att grävmaskinens användningsområden är otaliga visar detta klipp. En så'n skulle man ha när man inte hunnit få på vinterdäcken.

FÖR ATT SE KLIPPET:
Klicka på länken på www.byggnadsarbetaren.se

TIPSA OM KLIPP!
p.o@byggnadsarbetaren.se

ÄR DU BÄST MED HAMMAR'N?

Var med och slå rekord i vårt nya spel "Hammer the nail" på www.byggnadsarbetaren.se

Varning! Starkt beroendeframkallande!

FRISTADS

WINDSTOPPER®

- vindtät
- vattenavvisande
- andasfunktion

Håller dig varm ute
och bibehåller skön
komfort inomhus.

Certifierad varselbyxa GWR-246 och jacka GWG-744 i WINDSTOPPER®-material, finns även i orange. Säljs hos Fristads återförsäljare.

VEM: ROLF SNÄCKE AKTUELL: LAGBAS PÅ JÄTTEBYGGET AV NYA NATIONAL-
ARENAN. ETT BYGGE SOM SKRÄMT UPP TRAK-
TENS RÅTTOR SÅ ATT DE PLÅGAR BOENDE

ÅLDER: 60 BOR: SOLNA

YRKE: TRÄARBETARE

Bygger i rena gnagarlandet

ANDERS G. WARNE

1. Har ni märkt av några råttor?

– Här nere på bygget har vi inte haft några problem. Men däremot uppe i bostadsområdet sägs det ju att det finns råttor, men det vet jag inte. Det är bara som jag har läst i tidningen. Jag bor ju i Solna själv men jag har inte märkt något i min egen bostad. Men det har ju stått i lokalbladet.

2. Har ni som arbetar på Nationalarenan extra vaksamhet på råttor nu när ni har läst om råttinvasionen?

– Nej då. Det har inte gått ut något sådant från ledningen inte.

3. Solnas egen stolthet, AIK, kallas ju gnagare, och du är själv AIK:are. Känner du sympati för råttor och andra gnagare, på grund av det?

– Nej, haha, nej det gör jag inte. Haha.

4. Ni får ju skulden för den här råttinvasionen. Tittar lokalbefolkningen snett på er nu?

– Nej, absolut inte. Vi har inte märkt något sådant.

5. Har du varit med om något bygge annars, där det varit mycket råttor?

– Det har jag varit. När vi byggde inne vid Zinkensdamm i centrala Stockholm. Då vet jag att där såg man dem. De var gigantiska. Råttor stora som katter överallt.

6. Hur går det med bygget av Nationalarenan annars?

– Det går bra. Vi håller på med läktarna. Södra sidan är klar och halva östra och halva västra. Så det rullar på.

7. Det gick illa för Sverige mot Holland. Hade Ola Toivonen satt sin chans om er arena varit klar och de hade spelat där?

– Det hade han definitivt gjort. Vi har fixat så att det lutar lite inåt målet här. Så den hade studsat rätt. Arenan blir kanonfin.

JOHAN SJÖHOLM

Rolf Snäcke är lagbas på bygget av Nationalarenan i Solna.

SKICKA
BILDEN!

Har du en bra byggbild? Avslöjande, humoristisk eller kanske bara vacker.
Skicka den ihop med en kort beskrivning till: p.o@byggnadsarbetaren.se

Bilden

TÄVLA!

Våra grymma maskiner

■ I vår förra bildtävling hyllade vi arbetskollegerna. Nu är det dags att visa uppskattning till en annan sorts kompis. Ta en bild som visar ditt arbetsredskap i sitt essé. Det spelar ingen roll om det är en stor, mullrande grävmaskin eller en liten, smidig skruvdragare. **Skicka din bild till p.o@byggnadsarbetaren.se eller ladda upp den på www.byggnadsarbetaren.se.** Märk meddelandet "Fototävlingen" och skriv också några rader om dig själv och vad du jobbar med. **Senast den 22 november vill vi ha din bild.**

FOTOLIA

VINN ETT SPÄCKAT PRISPAKET!

- Presentkort på 500 kronor på ett byggvaruhus nära dig.
- Klara Dessers kokbok "Fina feta fiskar" (värde 229 kr).
- 2 dubbeltrisslotter och en t-shirt.

FLER BILDER PÅ NÄTET!

Kolla in vår nya nättidning på www.byggnadsarbetaren.se
Här kan du se fler läsarbilder och ladda upp dina egna bidrag.

Maskinförarna fick

FICK 3,5 PROCENTS LÖNEÖKNING PÅ TVÅ ÅR OCH EN EXTRA MÅNADS

1,65 mer i timmen från första oktober och ytterligare 2,65 kronor från 1 april nästa år. Så ser löneökningarna ut i nya maskinentreprenadavtalet som slöts i dag.

Det nya 18-månadersavtalet gäller alltså från 1 oktober och omfattar cirka 2 400 maskinförare och byggnadsarbetare. Löneökningarna motsvarar de nivåer som övriga yrkesgrupper anslutna i Byggnads fick i våras.

Utöver löneökningen finns två stora nyheter i avtalet:

Avtalets regler om föräldralön förlängs från två till tre månader. Det betyder att nu får en maskinförare som är föräldraledig 10 procent extra från arbetsgivaren, utöver den peng som försäkringskassan betalar ut.

Avtalet öppnar för möjligheten att individanpassa arbetstiden. Det betyder att arbetsgivare och arbetstagare har rätt att komma överens om att sprida ut arbetstiden från 05.00 till 22.00 från måndag till söndag. Men det krävs en skriftlig uppgörelse som går att säga upp från båda håll med en månads varsel. Arbetsgivaren kan alltså inte beordra individanpassad arbetstid.

NU PÅBÖRJAS ett arbete för att förnya maskinentreprenadavtalet. Parterna är överens om att många av texterna är svårförståeliga och i vissa fall saknar förankring i verkligheten. Moderniseringen ska vara klar till nästa lönerevidering, 31 mars 2011.

AVTALET I KORTHET

■ Avtalet, som omfattar cirka 2 400 maskinförare och byggnadsarbetare, innebär ett lönepåslag på 1,65 kr/tim första perioden och 2,65 andra perioden. Överenskommelsen motsvarar 3,5 procent på 24 månader.

■ Det nya kollektivavtalet innebär också:

- Att lägstalönen ökas med 2 kr/tim från och med 1 oktober 2010.
- Att föräldralönen utökas med ytterligare en månad till tre månader.
- Möjlighet till individanpassad arbetstid.
- Att atalstexterna och innehåll ska moderniseras. Det ska vara klart 31 mars 2011.

Torbjörn Johansson, Byggnads avtalssekreterare, är nöjd med avtalet:

– Just att vi ska förnya avtalet är det jag är mest nöjd med, säger han.

Vilken är den viktigaste framtidsfrågan för maskinförarna?

– Maskinförarna har en för svag löneutveckling. Det gäller att försöka hitta möjligheter för gubbarna att få en bättre följsamhet med övriga yrkesgrupper inom Byggnads.

Även från arbetsgivarhåll är man nöjda med avtalet:

– Det vi är mest nöjda med är uppgörelsen om arbetstiden. Att den öppnar upp för lite mer flexibla lösningar, säger Björn Liljedorff, förhandlingschef på Maskinentreprenörerna.

JOHAN SJÖHOLM

Maskinförarnas löneökning följer de nivåer som sattes i de stora avtalsförhandlingarna i våras.

Bra orderläge för anläggarna ...

■ Det går snabbt uppåt i byggbranschen. Både byggproduktion och sysselsättning har ökat mycket de senaste månaderna och väntas fortsätta stiga. Det visar septemberbarometern från Konjunkturinstitutet. Fortfarande uppger byggföretagen att de har svårt att hitta lämplig arbetskraft. Cirka 40 procent av företagen bedömer att bristen på arbetskraft är det främsta hindret för verksamheten.

... och bostadsbyggandet tar fart

■ Bostadsbyggandet har ökat under 2010. Nu skruvas prognoserna upp. Enligt Boverket är det framför allt byggande av bostadsrätter som ökar, delvis som ett resultat av dippen i samband med den ekonomiska krisen. Under förra året nåddes en botten för bostadsbyggandet. Då påbörjades 18 500 lägenheter. I år blir det 25 500 och för nästa år räknar Boverket med att 28 000 bostäder påbörjas.

sitt avtal

FÖRÄLDRALÖN

FOTOLIA

... och arbetsgivarna är optimistiska

■ Arbetsgivarorganisationen Sveriges Byggindustrier (BI) gör i en färsk konjunkturprognos bedömningen att byggandet kommer lyfta tack vare den starka svenska ekonomin. Främst räknar BI med att bostadsbyggandet och ombyggnadsinvesteringarna ökar. När nu branschen tar fart förväntar sig BI att det kommer bli svårare för byggföretagen att rekrytera nya medarbetare med rätt kompetens.

PELTOR™

The Sound Solution

Smart & Smidig

Peltor™ Lite-Com™ Pro

Peltor™ Lite-Com™ Pro från 3M är ett hörselskydd med inbyggd kommunikationsradio som går att programmera på egna kanaler. Med hjälp av röststyrd sändning kan man arbeta med båda händerna fria, samtidigt som man har radiokontakt. Lite-Com™ Pro täcker hela frekvensområdet 403-470 mHz. Givetvis passar Lite-Com™ Pro utmärkt ihop med Peltors hjälmar.

Lite-Com™ Pro säljs endast via Peltors Approved Partners samt auktoriserade Lite-Com™ Pro ÅF.

Läs mer på www.personskydd.se

3M

ARBETSMILJÖVERKET

Den 40-årige byggnadsarbetarens liv gick inte att rädda efter fallet på sex meter.

Här föll han mot sin död

GAMMALT ETERNITTAK GAV VIKA

En byggnadsarbetare dog efter ett fall på sex meter. Mannen, som var i 40-årsåldern, stod på eternittak som gav vika.

Olyckan inträffade den 29 september i Frillesås, söder om Kungälv. Mannen arbetade på ett renoveringsbygge och hade hyrts in av byggföretaget Henryssons bygg. Enligt Jörgen Conradsson, arbetsmiljöinspektör på Arbetsmiljöverket, fick inte mannen vara på taket.

– Det är ett gammalt eternittak.

tak. Det är så skört att man inte får gå på det. Vad han gjorde där uppe vet vi inte, säger Jörgen Conradsson.

Den avlidne mannen föll genom taket och slog i cementgolvet sex meter nedanför. En ambulanshelikopter kom till platsen och hämtade honom. Han dödförklarades senare.

– Just nu arbetar jag med att få in all information. I nuläget vet vi inte om detta kommer att gå till åtal, säger Jörgen Conradsson.

PETER LEANDER

NÄTFRÅGAN

Ska Byggnads ta av strejkkassan för att minska medlemsavgiften?

Nästa fråga: Är det tyngre att gå till jobbet på hösten?

RÖSTA PÅ WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE

Ingen aning, faktiskt: 8 %

Nej, det är pengar som behövs när det verkligen gäller: 39 %

Ja, som det är nu är det alldeles för dyrt med facket: 53 %

Arbetslösheten på väg ner

Arbetslösheten bland medlemmar i Byggnads a-kassa är nu nere på 3,8 procent. Samma månad i september förra året var arbetslösheten 6,5 procent.

– Anläggningsarbeten pågår fortfarande. Jag törs nästan ta gift på att i december kommer arbetslösheten att ha stigit, men inte till de dystra siffror vi såg ifjol, säger Gunnar Dahlberg, chef på Byggnads a-kassa.

ARBETSLÖSHETEN

Siffrorna gäller arbetslösa medlemmar i Byggnads och Mälarnas gemensamma a-kassa under september.

KÄLLA: ARBETSFÖRMEDELINGEN

En av tre firmor struntar i byggfel

Byggbranschen anmäls ofta till Allmänna reklamationsnämnden, men är dålig på att rätta till felen. En av tre firmor struntar i nämndens rekommendationer.

Byggbranschen fortsätter att dra på sig många anmälningar hos Allmänna reklamationsnämnden. Under de tre första kvartalen i år gjordes 1 015 anmälningar inom området bostad.

Utöver hantverkstjänster i hemmet ingår köp av byggvaror i den siffran, men en stor del gäller just hantverkstjänster. Det kan gälla såväl pris som kvalitet på sådant som badrumsreno-

veringar och ombyggnationer. Typiskt för anmälningarna inom bostadssektorn är att många företag inte bryr sig om nämndens beslut.

Totalt följde företagen 75 procent beslut från nämnden förra året, men inom bostadssektorn följde företagen endast 62 procent av besluten. Då ska man veta att nämnden gav en större andel kunder rätt inom bostadssektorn än inom andra områden, 53 procent jämfört med 41 procent sett till alla anmälningar.

Nämndens beslut är rekommendationer som inte är juridiskt bindande.

JENNY BERGGREN

En miljon saknas i uteblivna löner

BYGGNADS STÄMMER FÖRETAG

Byggnads kräver nu nästan en miljon i uteblivna löner, via domstol. Kraven gäller fjorton personer, som inte fick betalt då de byggde bland annat ett kommunalt boende.

Sammanlagt riktar Byggnads krav på 1 370 781 kronor, plus ränta, mot företaget. 970 781 kronor gäller uteblivna löner och ersättningar. Dessutom tycker Byggnads att var och en av arbetarna ska få 20 000 kronor i skadestånd, för brott mot semesterlagen. För egen del vill facket ha 120 000 i skadestånd för lag- och avtalsbrott.

De fjorton arbetarna har arbetat dels på ett bygge i centrala Stockholm, dels på bygget av ett äldreboende i Ekerö kommun utanför Stockholm. De kontaktade Byggnads då de inte hade fått ut löner på mellan 3 000 och nästan 150 000 kronor. Då visade det sig också att företaget inte hade betalat in skatt, på grund av att det är skuldsatt.

Från Byggnads sida är man kritisk mot att företaget ändå haft uppdrag som underentreprenör på ett bygge som betalas av skattepengar, via kommunal upphandling.

Fredrik Sirberg som är om-

FLER STÄMMNINGAR

Ytterligare två stämningar som rör Byggnads har kommit in till Arbetsdomstolen de senaste veckorna:

- Byggnads har stämt två personer på sammanlagt 25 000 kronor för förhandlingsvägran. I botten finns en lönetvist med deras handelsbolag.
- Ett vvs-företag vill att domstolen slår fast att Byggnads lönekrav gällande en medlem inte är riktiga. Företaget hävdar att mannen arbetsvågrat.

budsman på Byggnads avdelning i Stockholm har skött förhandlingarna i det här fallet, men har även varit socialdemokratisk ledamot i kommunfullmäktige i just Ekerö. Där har han vänt sig till den borgerliga kommunledningen med kritiken. Han säger själv att det är en ledningsfråga att det kan bli så här, att det inte är tillräckligt tydligt reglerat hur upphandlingar ska gå till.

Företrädare för Ekerö kommun har tidigare sagt till Byggnadsarbetaren att rutinerna inte fungerat i just det här fallet.

Varje år går minst en dryg miljard kronor till svart arbete på kommunala byggen, enligt Skatteverket.

JENNY BERGGREN

ITEX[®]

RENTAL

BYGG • MARK • STÄLLNINGAR • LIFTAR

Maskinuthyrning i Stor-Stockholm

Tel. 08-29 20 20 • www.itex.se

XTR A.P.STM DEN OPTIMALA ARBETSJACKAN

Snickers Workwear lanserar XTR A.P.STM, tre jackor i en. En vattentät skaljacka och en löstagbar fleecejacka blir tillsammans en varm och skön vinterjacka som håller dig varm och torr året om.

Ökad säkerhet

tack vare den varselfärgade kapuschongen med fönster samt de invävda reflexerna.

Vattentätt material.

Vattentäta sömmar förhindrar att fukten tränger in.

Tre jackor i en.

En vattentät skaljacka och en löstagbar fleecejacka blir tillsammans en varm vinterjacka.

1198 XTR A.P.S Vinterjacka
9517 Vinterhandskar

Snickers[®]
WORKWEAR

HALLÅ DÄR!

OLA MÅNSSON

■ Regionchef på VVS-företaget NVS, som efter årsskiftet blir vd för Sveriges Byggindustrier (BI).

Vem är du?

– Jag är 53 år gammal och civilingenjör. Jag är gift med Anna och vi bor på en gård utanför Uppsala.

Har du jobbat ute på bygg-arbetsplatser?

– Ja, på högstadiet och gymnasiet praktiserade jag på byggen. Och när jag började jobba på Skanska 1983 jobbade jag med byggprojekt i flera funktioner. Det är alltid roligt när man sitter på arbetsplatsen och leder sådant som inköp och logistik, det är så nära.

Vad är de främsta utmaningarna för BI de närmsta åren?

– Jag tycker att BI:s vision "hållbart byggande i världsklass" är bra. Och jag tycker det är bra att vi har prioriterat att få ett modernt medarbetaravtal och att få bort svartjobben.

– Sedan behöver vi jobba med att få branschen attraktiv för både pojkar och flickor. Jag tror att vi ska lyfta fram vår bransch tidigt i skolorna och att näringslivet ska vara med som ett bra bollplank i utbildningarna.

Vad har du för bild av Byggnads som fackförbund?

– Jag har haft ett gott samarbete med Byggnads på NVS. Sedan har man alltid tvister eftersom det finns ett partsförhållande, men jag tror att vi har stor förståelse för varandra.

JENNY BERGGREN

Kallades "Koko" och "Mogadishu" på jobbet

SVETSAREN BLEV SJUK AV MOBBNINGEN

Byggnads har för första gången lämnat in en stämningsansökan till Arbetsdomstolen (AD) på grund av etnisk diskriminering. Facket kräver 300 000.

– Jag känner inte till något tidigare fall, säger Byggnads chefsjurist Mattias Landgren.

I ansökan till AD stämmer Byggnads VVS Företagen och ett vvs-bolag i västra Sverige på hela 300 000 kronor för trakasserier och diskriminering mot en anställd med ursprung i Nigeria. Mannen är svetsare och har varit anställd sedan 2006.

– Beloppet blir högt eftersom det handlar om flera diskrimineringstillfällen, säger Mattias Landgren.

Byggnads anger flera diskrimineringstillfällen: Vid en läkarkontroll i mars 2009 uppvisade mannen ett lågt blodvärde. Då krävde bolaget att mannen skulle uppvisa ett läkarintyg som visade att han inte led av en allvarlig sjukdom. Ingen annan på företaget har krävts på liknande intyg.

Mannen omplacerades till bolagets verkstad. Där fick han städa och skrapa rost, trots att det fanns gott om svetsarbeten.

Under tiden i verkstaden fick han enbart besöka toaletten när det var rast, mannens matlåda kastades vid upprepade tillfällen i soporna och stolen vid arbetsplatsen slängdes vid ett tillfälle i en container. Mannen kallades även "Mogadishu" och "Koko" något han påtalade till arbetsledningen att han upplevde som kränkande.

Enligt stämningsansökan har arbetsgivaren känt till trakasserierna utan att förhindra att de fortsatte. I juni 2009 blev mannen sjukskriven på grund av mobbningen.

CENNETH NIKLASSON

Byggnads bygge blev ett kaos

Renoveringen av Byggnads och Kommunals huvudkontor kantades av flera allvarliga problem. Det visar Byggnads egen rapport som nu offentliggjorts.

Upprinnelsen till rapporten var Byggnadsarbetarens avslöjande i våras om att oorganiserad arbetskraft jobbat på bygget.

I april 2009 avslöjade Byggnadsarbetaren att minst 25 underentreprenörer skulle komma att arbeta på bygget. I verkligheten blev det ännu fler: enligt rapporten arbetade totalt

64 entreprenörer och underentreprenörer på arbetsplatsen. Under arbetets gång blev arbetsmiljön allt sämre.

I rapporten är det själva genomförandet som får hårdast kritik. Viljan inför bygget var det inget fel på. Utredarna menar att ledarskapet brustit rejält.

Även ID06-systemet, ett kontrollsystem som ska motverka svart arbetskraft, har fungerat dåligt under arbetet. Enligt rapporten har dörrarna in till arbetsplatsen stått öppna för jämnar och vem som helst har kunnat vandra in och ut. Under

KATARINA CONNHEIM

arbetets gång har företag utan kollektivavtal arbetat på bygget. Alla skyller på varandra.

PETER LEANDER

Byggelev fastnade i sågen

■ En byggelev på Kungsmadskolan i Växjö skadade sig svårt när han sågade sig i handen med en byggsåg. Olyckan inträffade den 14 oktober.

Eleven går andra året på byggprogrammet i Växjö. Under en lektion fastnade han med handen i en såg. Pojken fördes i ambulans till Växjö lasarett men flyttades direkt till universitetssjukhuset i Linköping. Det är okänt exakt vilka skador eleven fick, men det handlar om en svårare handskada.

Bakslag för tyst asfalt

■ Nu visar det sig att den så kallade tysta asfalten är dyr, har en kortvarig bullerdämpande effekt och håller inte så länge som vanlig asfalt. I flera kommuner har man stoppat utläggningen av tyst asfalt. Det gäller bland annat Stockholm, Göteborg och Malmö. På den hårt trafikerade Fältarpsvägen i Helsingborg har den tysta asfalten börjat rivas upp och ersättas med vanlig asfalt. Orsaken är att vägbeläggningen är utsliten.

Byggarbetsgivare döms till 50 000 kronor i böter

■ En byggarbetsgivare har dömts till 50 000 kronor i böter av Ystads tingsrätt i samband med en byggolycka. Orsaken är att arbetsgivaren inte använt något genomfallsskydd vid rivning av ett tak.

Olyckan inträffade i maj 2007 på en byggarbetsplats i Simrishamns kommun i Skåne. En byggnadsarbetare höll på att reparera

ett tak med eternitplattor när han satte foten på en eternitplatta. Plattan som han stödde sig på gick sönder och han föll genom taket och hamnade med sidan av kroppen mot en SJ-pall. Han ådrog sig ett jack i huvudet och en fraktur långt ner på ryggen.

Tingsrättens bedömning är nu att arbetsgivaren har gjort sig skyldig till arbetsmiljöbrott.

210

■ Så många byggföretag har gått i konkurs de tre senaste månaderna. Det betyder ett trendbrott i statistiken, enligt upplysningsföretaget UC. Det är nämligen en ökning med drygt tio procent jämfört med samma månader i fjol då 186 byggföretag gick i konkurs. Viktigt att tillägga är att sett till hela året så har konkurserna trots allt minskat med tre procent. UC tror att den stigande trenden är tillfällig.

RÄTT PRODUKTER. RÄTT PARTNER.

Välkommen som företagskund till Sveriges största byggvaruhandel. Vi finns där du finns och har allt för ditt bygge. Besök beijerproffs.se eller ring vår växel 075 241 1000

En nordisk lokalpatriot.

BIG-GRUPPEN är nordens ledande fristående bygg- och industriedja och är leverantör av verktyg, maskiner, skydd och förnödenheter till proffsmarknaden.

Vi finns representerade från Finnmark i norra Norge till Skåne i södra Sverige.

Vår styrka är lokalt engagemang och hög kompetens i kombination med BIG-gruppens stordriftfördelar med starka leverantörsavtal, koncept, IT-lösningar, logistik och import.

Vi erbjuder såväl lokala företag som riks- och nordiska kunder branschens största urval av kvalitetsprodukter och olika tjänster.

Think BIG. Hos oss hittar du V/S/Bs breda sortiment av allt inom byggskruv av högsta kvalitet.

Sverige

Eskilstuna IP Industripartner Gislaved Emil P Gävle Uppsala Maskin & Verktyg Göteborg/Hisings Backa Prevx Göteborg/Sisjön Prevx Götene Movab Halmstad IMAB Helsingborg IMAB Kalmar Lundgrens Järn Karlshamn Hjelmsbergs Järn Ljungby Sohlbergs Malmö Prevx Skene Skene Järn Skövde Bygg & Industripartner Skaraborg AB Stockholm/Bromma Flinks Järn Stockholm/Globen Flinks Järn Stockholm/Hornsberg Flinks Järn Stockholm/Solna Lundqvist Maskin & Verktyg Stockholm/Sätra Flinks Järn Stockholm/Vällingby Toolcom Uppsala Uppsala Maskin & Verktyg Vimmerby Albins Växjö Stål & Verktyg Örebro Skydd & Verktyg i Örebro

Norge

Albert E Olsen - Tromsø Maskinforretning - Quale - Tingstad - Industrisenteret - Kyvik Industrivarehuset

www.big-gruppen.com

SL

KVINNOR I BYGG- B

ÄPP IN MIG!

- BRANSCHEN VITTNAR OM UTFRYSNING OCH TRAKASSERIER

Kvinnorna blir fler i byggbranschen, men de verkar inte särskilt välkomna. Nu vittnar flera av dem om utfrysning och rena trakasserier, situationer som gjort dem sjuka och drivit bort dem från branschen. Samtidigt är snart var tionde byggelev kvinna. **TEXT:** JENNY BERGGREN **ILLUSTRATION:** STEFAN LINDBLAD

I tre år ville killarna i klassen varken jobba med henne eller dela bord i matsalen. "Det var som att jag var värsta pesten."

FÖRRA HÖSTEN VAR 9,5 PROCENT av landets byggelever kvinnor. Fem år tidigare var motsvarande siffra 3,6 procent. Flera lokaltidningar rapporterar om rekordmånga kvinnliga byggelever även denna höst. Utvecklingen tycks välkommen. Sveriges Byggindustriers tillträdande vd säger i intervjuer att tjejer måste lockas till branschen. På byggutbildningar och i utställningsmontrar talar sig företag varma för att anställa kvinnor.

Så långt siffror och vackra ord. Bakom dem döljer sig en verklighet med plågsamma inslag av utfrysning och trakasserier. I det här reportaget vittnar en rad kvinnor om hur de upplevt branschen. Deras erfarenheter är så känsliga att berätta om så att alla i artikeln har bett att få vara anonyma.

Kristin och Maja heter alltså egentligen något annat, men sant är att de började på byggprogrammet på en gymnasieskola i norra Sverige för två år sedan. De trivdes först fint. Men när de bytte lärare i tvåan började problemen. Enligt deras historia fick de städa verkstan igen och igen, aldrig tycktes det bli killarnas tur.

– De byggde väl, eller satt och snackade, säger de.

Pappersarbete som att sortera in häften i pärmar föll också på deras lott. Läraren ska ha motiverat det

med att tjejer är bättre på sånt än killar. Killarna ansågs däremot mer lämpade när det gällde att utföra små bygguppdrag, som att bygga en trapp hos privatpersoner. När Kristin och Maja undrade varför det aldrig blev deras tur ska läraren ha sagt att folk som beställer jobb vill ha dem bra gjorda och att tunga jobb inte passar tjejer. De dög alltså inte till uppgiften.

Kläder fick de inte i rätt storlekar, läraren ska ha sagt att man inte får ha så små fötter som dem i byggbranschen. Utöver detta pratade de om ett allmänt bemötande som är svårt att fånga i ord men som bidrog till obehaget. De menar att det gått ut över själva utbildningen.

– Det var ett mardrömsår och det är klart att det är lättare att ta till sig och lära sig om det är roligt, säger Kristin.

NÄR BYGGNADSARBETAREN ringer läraren förnekar han att det funnits någon konflikt.

– Jag har ingenting emot tjejerna, de har skött sig jättebra, säger han.

Han förnekar att han varit raljant om skostorlekarna, säger att tjejerna har fel gällande att de flesta av killarna ska ha fått bygguppdrag, hävdar att de inte

fick städa mer än andra och ifrågasätter om det skulle vara diskriminering att säga att de är bra på pappersarbete. Men Kristin och Maja står fast vid sin bild och i somras gjorde de en anmälan till Justitieombudsmannen. Den ledde inte till någon utredning eftersom de gjort missen att anmäla läraren i stället för skolan, men efter anmälan har rektorn pratat med varje lärare på byggprogrammet om skolans värdegrund.

SAMMA ÅR SOM KRISTIN OCH MAJA började sin utbildning avslutade Kim äntligen sin. I tre år ville killarna i klassen varken jobba med henne eller dela bord i matsalen.

– Det var som att jag var värsta pesten, säger hon.

Hon tror att de kanske var rädda att hon på något sätt skulle "dra ner dem" eftersom de ibland hade mer kunskap än henne med sig sedan tidigare. Men hon härdade ut. Hon ville verkligen bli anläggare.

– Jag har alltid tyckt att det sett så roligt ut när de lägger sten och asfalt.

Och ständigt upprepade lärare och företrädare för företag och fack att det skulle bli enkelt att få jobb, att branschen skriker efter kvinnor. Men när hon kontaktar redaktionen den här hösten är det med ett mejl döpt till "Varför blir jag dissad?", där slutsatsen är att det måste vara för att hon är just kvinna. Efter utbildningen fick hon jobb i tre månader. Sedan dess har hon förgäves sökt jobb, främst på branschens storföretag, i drygt tre år. Och arbetsmarknaden för just anläggare har varit relativt god.

– Det var bullshit, säger hon om företagens tal om att de söker tjejer.

Byggnadsarbetaren har tagit del av betyg och ansökningshandlingar, som det inte är något fel på. ▶

ANDEL TJEJER PÅ BYGGPROGRAMMEN* (%)

9 av 10

Nästan nio av tio kvinnor svarade att de sett fall av mobbning eller kränkande särbehandling på jobbet, i de allra flesta fall riktat mot kvinnor, enligt en enkät som Byggnads kvinnliga nätverk genomförde 2007.

Hon fick inte byta om i boden. Det fanns inte kaffe till henne och männen diskuterade var hon ens kunde få sitta på rasten. När hon skadade sig på jobbet fick hon ingen hjälp. Hon bytte arbetsplats ... **Nu blev hon i stället ständigt sexuellt trakasserad av en kollega.**

► Kim säger att hon bland annat har betonat att arbetsgivarna inte behöver skaffa egen bod åt henne. Men inget hjälper.

Särskilt besviken är hon på ett av Sveriges största företag, som kom till en utbildning hon gick förra året och pratade om att de ville anställa tjejer. Enligt Kim kom inte ens något riktigt svar på den ansökan hon genast skickade in. Däremot fick en kille utan anläggningsutbildning ett motsvarande jobb på företaget vid ungefär samma tidpunkt.

Efter en annan, liknande, händelse kontaktade hon Jämställdhetsombudsmannen men fick svaret att det skulle bli för svårt att bevisa att kön varit avgörande.

DETTA ÄR KIMS SUBJEKTIVA upplevelse.

Men bilden bekräftas av Byggnadsarbetarens undersökning från i våras, som visade att endast sju av tjugotvå kvinnor som gick ut en byggutbildning särskilt för kvinnor 2005 hade jobb i branschen i år. Även i det reportaget vittnades om hur bland annat NCC uttalade sitt intresse för kvinnorna, men sedan inte tog in lärlingar som de lovat. Dennis Henningsson på Byggnads förbunds kontor, tidigare ansvarig för Byggnads kvinnliga nätverk, säger

dessutom att det brukar vara svårare för skolorna att hitta praktik åt kvinnliga elever än åt manliga.

MEN VISST FINNS DET KVINNOR som får jobb.

Maria är en av dem. Hon hade goda erfarenheter från gymnasiepraktiken. Men för ett par år sedan kom hon till en lärlingsplats där hon bara stod ut i tre dagar.

– De kunde inte dölja sin motvilja mot att jag var där, sammanfattar hon de äldre männens bemötande.

Hon fick inte byta om i boden. Det fanns inte kaffe till henne och männen diskuterade var hon ens kunde få sitta på rasten. När hon skadade sig på jobbet fick hon ingen hjälp. Hon bytte arbetsplats, men det blev knappast någon förbättring. Nu blev hon i stället ständigt sexuellt antastad av en kollega; händer på kroppen, grova kommentarer och grova sms. När hon sa ifrån mot att jobba med honom väcktes ont blod.

Enligt Maria fick hon besked om att hon skulle sägas upp av en rad personliga skäl, kopplade till hennes kön. Hon tolkade det som att företaget, Skanska, ville bli av med henne för att situationen var obekväm. Någon kollega lät henne dessutom få veta att hon skulle vara lite snäll mot den man som hon blev trakasserad av. Efter en anmälan till Jämställdhetsombudsmannen, en polisanmälan och förhandlingar med stöd av Byggnads blev uppsägningen inte av, ►

SÅ SKA DU SKYDDAS MOT DISKRIMINERING

■ Diskrimineringslagen ska skydda mot diskriminering både i arbetslivet och på utbildningar. Skyddet gäller exempelvis:

- Om du inte får jobb eller utbildningsplats på grund av ditt kön.
- Om du behandlas sämre på grund av ditt

kön, exempelvis missgynnas av vissa regler.

- Om du trakasseras på grund av ditt kön.
- Arbetsgivare och skolor är också skyldiga att aktivt förebygga diskriminering. Arbetsgivare ska främja en jämn könsfördelning på arbetsplatsen när de rekryterar.

SÅ GÖR DU OM DU ÄNDÅ DISKRIMINERAS

■ Diskrimineringsombudsmannen (DO) eller facket utreder brott mot diskrimineringslagen. En anmälan kan leda dels till att arbetsgivaren/skolan måste rätta till brister,

dels till att du kan få ekonomisk ersättning. Du hittar mer fakta på www.do.se.

- Justitieombudsmannen och Skolinspektionen kan också utreda vissa fall av

■ Läroplanen för gymnasieskolan är också tydlig med att ingen ska utsättas för diskriminering och att tendenser till kränkande behandling aktivt ska motverkas. Lärare ska motverka att elevernas val av yrke eller fortsatta studier begränsas av kön.

kränkningar då arbetsgivare eller kommuner inte fullföljt sina skyldigheter enligt lagar och regler.

Genusforskaren: Därför stängs kvinnorna ute

Att kvinnor inte får handledning eller hjälp i jobbet förvånar inte genusforskaren och jämställdhetskonsulten Eva Amundsdotter. Det är ett generellt mönster, säger hon.

Vad är det som händer med män i en grupp när de betar sig så här?

– Först som bas vill jag säga att det finns en genusordning i samhället som innebär att män värderas högre än kvinnor. Det är tydligt bevisat i forskningen. Sedan finns det flera studier som visar att män stänger ute kvinnor, det är väldigt svårt för kvinnor att komma in i mansdominerade miljöer.

Varför stänger de ute kvinnorna?

– Där män finns uppfattas det som mer värt att vara. Kommer kvinnor in så finns det en risk att det värdet sjunker, så det gäller att hålla kvinnor borta.

Tror du det finns något i just byggbranschen som förstärker det här mönstret?

– Över huvud taget är det känsligt i yrken som kopplas ihop med föreställningen om manlighet, med fysisk styrka. Släpper man in kvinnor riskerar bilden av den manlige byggnadsarbetaren att raseras.

Vad kan det företag göra som vill bryta mönstret?

– Det första är att inte diskriminera, att följa lagen. Men sedan handlar det om att jobba med en värderingsgrund, diskutera "vad gör vi och vad gör vi inte i det här företaget". Då krävs det att ledningen sätter ned foten, men det räcker inte utan man måste jobba både uppifrån och nedifrån. Det är jätteviktigt att nå mellancheferna ute på arbetsplatserna.

Har du något råd till den byggnadsarbetare som känner ett obehag inför hur kvinnor behandlas på bygget, men inte vet hur han ska bryta mönstret?

– I grund och botten handlar det om att som individ stå upp och säga stopp. Men det kan vara svårt. Därför måste man skapa utrymme för att diskutera de här frågorna, annars kommer inget att hända.

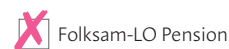
JENNY BERGGREN

Bara för dig och dina arbetskamrater!

Välj Folksam-LO Pension. Du får dina pengar placerade i en generationsfond som anpassas efter din ålder, samtidigt som avgiften blir lägre.

Du får ett enkelt sparande och behöver inte själv vara aktiv och sköta placeringarna.

www.folo.nu | 020-414 414

80 procent av fondväljarna valde Folksam-LO Pension. Detta när privatanställda arbetare fick välja förvaltare för sin avtalspension.

Så ska kvinnor släppas in

Anställ flera tjejer åt gången, ge dem bra mentorer och utbilda bygglärarna bättre. Det är några idéer om hur kvinnor ska få plats på bygget på lika villkor som män. Idéerna kommer från personer med erfarenhet av branschens jämställdhetsbrist.

– Jag vet att tjejerna har svårt att bli accepterade, de ska vara dubbelt så bra som killarna, säger Bo Granlöf som var lärare när en hel klass med tjejer utbildades inom Libraprojektet, byggbranschens jämställdhetsbrist.

ning som avslutades år 2006.

– Det första en tjej som kommer ut ska ha är en bra mentor som stöttar henne hela vägen, fortsätter han.

Både han och Åsa Douhan, som ledde Libraprojektet, konstaterar att det måste vara väl förankrat uppifrån och ända ner på golvet att kvinnor ska ut på bygget.

Åsa Douhan tycker rent av att företag, fack eller den som ordnat lärlingsplats kan prata med laget när en tjej ska anställas. Ett annat råd är att anställa flera kvinnor åt gången, så att varje person blir mindre synlig.

– Och i utbildningen av lärare till bygg-

programmen bör jämställdhet finnas med.

Mamman till Maria, vars historia berättas i den långa artikeln, önskar att det vore obligatoriskt med någon sorts värderingsövningar ute på arbetsplatserna.

– Det borde man lagstifta om, säger hon.

Hon betonar också att tjejerna måste få bra information om vart de kan vända sig om de ändå blir illa bemötta.

Det är erfarenheten som talar. Utöver vad som drabbat dottern lämnade hon själv en byggutbildning för över 30 år sedan, på grund av hur hon bemöttes som tjej.

JENNY BERGGREN

■ i stället fick Maria en mindre ekonomisk ersättning av företaget. Hon är inte nöjd med uppgörelsen.

– Företaget har inte erkänt att de gjorde fel, säger hon.

Maria är inte ensam. I en medlemsenkät som Byggnads gjorde 2007 svarade nästan nio av tio kvinnor att de sett fall av mobbning eller kränkande särbehandling på jobbet, i de allra flesta fall riktat mot kvinnor. Enligt fyra av tio kvinnor visade mobbningen sig som ovälkomna närmanden och oanständiga kommentarer. Sex av de 20 kvinnorna som upplevt mobbning uppgav att det handlat om uttalad fientlighet mot det andra könet, endast en av 167 män delade den erfarenheten.

I SOMRAS PUBLICERADE Byggcheferna en undersökning där 36 procent av de kvinnliga byggchefer som svarade hade känt sig kränkta på grund av sitt kön. Och ytterligare en kvinnlig lärling fick ekonomisk ersättning av Skanska efter förhandlingar med Byggnads samma höst som Maria fick det. I sin anmälan till Jämställdhetsombudsmannen beskrev hon bland annat hur hennes handledare dagligen smekt hennes ben och krävt henne på kramar.

Byggnadsarbetaren har dessutom varit i kontakt med Terese som aldrig drev sitt fall

till förhandling men som också berättar om sexuella anspelningar, förnedrande rykten och tafsande. Hon delar också Kristins och Majas erfarenhet, att det tagits för givet att hon ska städa. Dessutom beskriver hon en situation där hon blev utsatt på grund av att hon inte fick handledning, när hon sedan gjorde någon miss blev det en bekräftelse på att hon inte dög.

Erfarenheter av dålig handledning delas av såväl Maria som Kim, och kvinnan som sedan blev antastad av sin handledare skriver i sin anmälan att det först inte var någon som ville handleda henne.

De sexuella trakasserierna har bidragit till sjuk-skrivningar och alla i artikeln har lämnat, eller är på väg att lämna, byggbranschen. Gymnasietjejerna vill inte längre bli snickare.

– Jag har gett upp, säger Kim om anläggningsdrömmarna.

Bara Terese tror verkligen på att komma tillbaka i nuläget. Samtidigt visar en färsk undersökning baserad på SCB-siffror att bygg- och anläggningsarbetare toppar listan över yrken där man stannar länge, 42 procent av de anställda har jobbat i yrket i minst 20 år. Frågan är om de kvinnor som går byggprogram på gymnasiet i dag kommer tas emot på ett sätt så att de orkar föra den traditionen vidare. ●

I sin anmälan ... beskrev hon bland annat hur hennes handledare dagligen smekt hennes ben och krävt henne på kramar.

 TEGERA®
by ejendals

TEGERA® 295 VATTENTÄT

TEGERA® 6282

GE KYLAN EN MATCH

Kylan slår till när du minst anar det. Slå tillbaka i år! Med hjälp av sköna TEGERA® vinterhandskar från Ejendals håller du dig varm och säker. En del vill ha handskar som syns, andra vill ha diskreta. Någon föredrar latex, för vissa är läder det som känns bäst. Välj ditt hemliga vapen, och ge kylan en match. Se bara till att det står TEGERA på handsken.

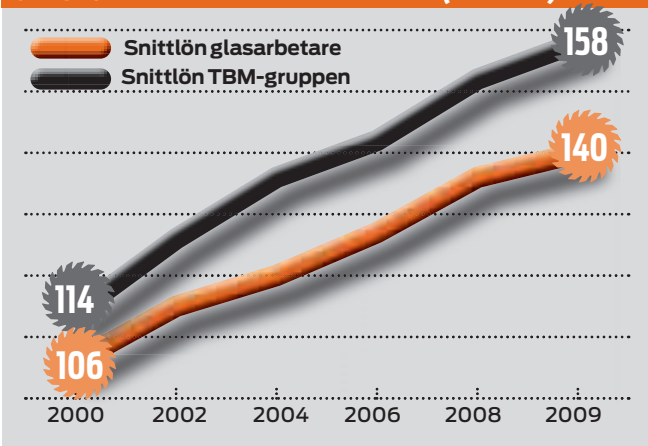
www.ejendals.se

Ackord eller

19 AV 20 GLASMÄSTERIARBETARE RATAR ACKORDET –

TROTS ATT NYA AVTALET KAN GE MÅNGA EXTRA TUSENLAPPAR

GLASLÖNERNA HALKAR EFTER TBM (KR/TIM)

NÄSTA NUMMER:
**"Vi tjänar
200 kr/tim
på ackord"**

NYA GLASAVTALET

Så höjer du lönen med ackord

■ Ackordsarbete har en fast och en rörlig del. Den rörliga delen är den som påverkas av hur mycket tid som arbetas in. Ju större del av lönen som är rörlig, desto större effekt ger den inarbetade tiden på den slutliga lönen.

■ Genom att sporra fler till att jobba på ackord har Byggnads i det senaste avtalet för glasmästeriarbetarna förhandlat upp den rörliga

delen i förhållande till den fasta.

■ Från den 1 maj i år ligger den fasta delen på 92 kronor och den rörliga på 36:50 och från den 1 april nästa år hamnar den fasta delen på 91 kronor och den rörliga på 38:50 kronor.

■ Genom denna förändring blir moroten större för de glasmästeriarbetare som väljer att arbeta på ackord.

Glasmästeriarbetaren Kent Hjelmström är splittrad i ackordsfrågan: "Ska vi få upp förtjänsten rejält måste vi arbeta på ackord, men för min del kan jag säga att jag gjort min sista ackordstimme. Det finns för många hinder i vägen.

tidlön?

Minst 18 000 kronor om året. Så mycket kan en glasmästeriarbetare höja sin lön. Två förändringar i glasavtalet har gjort det möjligt – allt som krävs är att man byter från tidlön till ackord. Men på byggena är intresset minst sagt ljummet.

TEXT: CENNETH NIKLASSON FOTO: NIKLAS MAUPOIX

GLASMÄSTERIARBETARNA ÄR en av de yrkesgrupper i Byggnads som tjänar absolut sämst. Snittlönen för tidlön och ackordslön ihopräknat var under förra året 140 kronor per timme. Det är bara 10 kronor över avtalets grundlön. För glasmästeriarbetarna är den låga lönen inget nytt, de ligger i botten på löneligan sedan lång tid tillbaka. Och de verkar oförmögna att förändra läget.

Men på senare tid har två stora förändringar i kollektivavtalet gjorts som kan få upp glaslönerna: 2008 kom en ny ackordslista och i det senaste avtalet gynnas ackordsarbete genom att den rörliga delen i lönen ökar. En förändring som blir ännu tydligare nästa år.

– De som skulle välja att jobba på ackord i stället för på tidlön skulle i nio fall av tio höja sin lön med 10–15 kronor per timme. Det resultatet skulle de uppnå även om de fortsatte att arbeta i samma tempo som tidigare, säger Göran Tinglöv, ombudsman på Byggnads med ansvar för glasmästeriarbetarna.

Utslaget på ett helt år innebär det ett lyft av årsinkomsten med mellan 18 000 och 25 000 kronor per år.

MEN BLAND GLASMÄSTERIARBETARNA har intresset än så länge varit svalt. Endast ett femtiotal av de cirka 1 200 glasmästeriarbetare som finns i landet arbetar då och då på ackord. För en utomstående blir detta beslut svårbegripligt.

Göteborgs största glasmästeriföretag heter Ferm & Persson FP Glasmagasinet, ett bolag med anor långt tillbaka i tiden. Även de som arbetar på företaget har varit med länge, bland annat Kent Hjelmström. Han har varit glasmästeriarbetare sedan 1964 och arbetar nu på företagets verkstad de sista åren före pension. Han var med på den tiden då det ständigt snackades ackord bland glasmästeriarbetarna.

– Alla är nöjda med tidlön, men det är mycket snack om att tidlönen på 143 kronor per timme är alldeles för låg, säger Kent Hjelmström.

Han drar en snabb sammanfattning om hur utvecklingen varit från första arbetsdagen till i dag:

– I början fungerade ackordet bra. Då var det mest vanliga rutor och det var enkelt att mäta. Men någon

I Frölunda byggs norra Europas största inomhustorg. Det innebär massor av glasarbete, ett jobb som utförs med fast timlön, av bland andra Jan-Åke Andersson: "Vi ligger långt bort från ackordsarbete i tanken. Vi är dåligt insatta och vet för lite om hur det fungerar. Vi skulle behöva stöd från facket och en eldsjäl för att byta lönesystem."

DÄRFÖR RATAR GLASARBETARNA ACKORDET

- ✓ Tradition
- ✓ Tryggare att arbeta på timme
- ✓ Många små arbetsplatser, ofta flera varje dag
- ✓ Svårt att mäta jobben
- ✓ Många små bolag
- ✓ För mycket skrivjobb med att hålla ordning på tiden
- ✓ Bättre stämning med tidlön

gång på slutet av 1980-talet började det spåra ur. Den tidlista som fanns fungerade inte och det var omöjligt att tjäna några pengar, säger Kent Hjelmström.

Men det var först i samband med byggkrisen i början av 1990-talet som ackordet las åt sidan helt och hållet. Då fattade glasmästeriarbetarna på företaget ett beslut om att gå över till fast tidlön.

FERM & PERSSON FP GLASMAGASINET har just nu ett stort jobb på Frölunda Torg. Där byggs det ett nytt inomhustorg, vilket innebär glas över stora ytor. Bolaget har haft en handfull anställda på plats under en längre period. Jan-Åke Andersson var även han med när ackordet försvann.

– Det var en hel del tjafs på slutet och många upplevde det som att vissa fick de bästa ackordsjobben. Vi skrev tiden på kvällarna, eftersom vi inte hann med det på dagarna, och när ackordet sedan bara gav ett par kronor kändes det meningslöst. Vi tappade helt enkelt förtroendet för den där listan.

För att slippa stressen valde vi fast lön, säger Jan-Åke Andersson.

Sedan dess har åren trillat på och numera har det i princip blivit en tradition att jobba på tidlön.

– Vi har till viss del blivit bekväma. Det är bara att erkänna, vi är inte uppdaterade på ackordets möjligheter i dag. Det finns ingen kraft eller eldsjäl som driver på, säger Jan-Åke Andersson.

Han står framför en fasadvägg som är helt täckt med glas. Det handlar om stora ytor och för en lekman ser jobbet ut att vara perfekt för en ackordsuppgörelse.

– Ackord, nej, det har jag inte ens tänkt på måste jag erkänna.

NÄR DET ÄR DAGS FÖR förmiddagsfika samlas de fem glasmästeriarbetare som är på plats för dagen i byssjan. Där enas de om att det som krävs för att de åter ska börja arbeta på ackord är först och främst en lista som är mycket enklare och där det är lättare att räkna hem ett ackord. Att slita hårdare för ett par

Glasföretaget har många projekt nu. Därför har de inhyrda f-skattare. En av dem är Kenneth Sund. "Jag skulle gärna arbeta på ackord, vi dras med i stressen på bygget och måste ändå anpassa tempot. Ibland får vi arbeta riktigt långa dagar för att hänga med. Då kan vi lika gärna göra det på ackord."

kronor i timmen är ingenting som intresserar. Men det är inte ens säkert att en bättre lista skulle få dem att byta lönesystem.

– Vårt jobb är väldigt speciellt. Hur ska vi hantera situationer då det kommer glaspartier och annat som inte passar eller har långa leveranstider? Snickarna kan ju bara säga av en planka i rätt längd. Det är så mycket som stökar till det. Vi är inte som golvläggarna som inte visar sig förrän deras ytor är klara så att de bara kan köra på för att tjäna pengar, säger Håkan Rosvall.

Flera av glasmästeriarbetarna är även oroliga för hur en övergång till ackordslön skulle påverka stämningen på företaget.

– Om vi ändrar till ackord så skulle kraven öka på alla. Det är säkert bra för alla parter då vi och bolaget skulle tjäna mer, men samtidigt skulle det bli en massa frustration över vilka som skulle få de bästa ackordsjobben. I dag backar vi alltid undan när någon annan yrkesgrupp kommer som arbetar på ackord. Vi tar inga strider, utan har det lugnt och skönt, säger Håkan Rosvall. ●

Kaffepaus i matboden. Glasmästeriarbetarna är glada trots löneläget. "Vi har en väldigt bra stämning mellan oss och den är vi rädda om. När man ser till lönenivån så är vi byggets slavar", säger Håkan Rosvall.

Höstlegender

HÖSTEN KAN GÖRA GALNA SAKER MED VÅRT HUMÖR – VEM LIKNAR DU?

TEXT: JOHAN SJÖHOLM ILLUSTRATION: MARIE KASSMAN

CITRONSURA SNICKAR-SVENNE

■ I våras var Svenne som en extrafarsa på bygget. Han visade dig runt i förrådet och stack till dig en ny kniv eller ett par fräcka skyddsglas emellanåt. Den Svenne är ett minne blott. Måndag morgon i november. Det är du och Svenne på bänken framför skåpen. Ingen annan har kommit. Du frågar om helgen varit bra. Tystnad. Du frågar vad Svenne har på gång i dag. Tystnad. Du frågar om Svenne möjligen kan hjälpa dig med gipsningen uppe på femman fram till frukost eftersom du ligger lite efter. Tyssstnad. Du sneglar på Svenne och möts av ett rovdjurs anlete. Han vill döda dig. Du sväljer, drar på dig stället och lämnar boden fort som ögat.

TOKAKTIVA TAKLÄGGAR-TOMPA

■ Du och dina närmaste polare på jobbet tar det lite lugnt med varandra under hösten. Man vet att allt är lite jobbigare. Ni försöker känna av, kanske är det inte läge att pressa på när näsorna rinner och regnvattnet skvimpar i kängorna. Fast det bryr sig inte Tompa om. För tokaktiva Tompa är hösten lika med terränglöpning, svamplockning, oktobergädda och älgjakt. Lite längre in i november inleder han sedan Vasaloppsuppladdningen med en resa till skidtunneln i Torsby. Och allt han gör talar han om för er. När han inte demonstrerar någon funktion på sin nya pulsklocka vill säga.

Är det tyngre att gå till jobbet på hösten?

www.byggnadsarbetaren.se

MISSTRÖSTANDE MURAR-MICKE

■ Efter regn kommer trots allt sol. Det vet alla. Utom misströstande Micke. För honom innebär inte hösten slutet på sommaren. För Micke är hösten slutet på allt. "Det kommer att vara så här nu", säger Micke.

"Miljöförstöringen gör att nu kommer det att vara höst jämt. Vintrarna kommer att bli utan snö och somrarna kommer bara att regna bort. Och smog och utsläpp och skit gör att solen inte kommer att synas ens de molnfria dagarna. Det är slut nu. Allt är slut."

FÖRNEKANDE FÖRRÅDSARBETAR-FRASSE

■ Här har vi killen som på allvar tror att "sommaren kan fortsätta en bra bit in på hösten om vi har tur". Och som på allvar anser att "är det bara barmark är det lika mysigt att grilla i november". Eftersom han självklart byggt in altanen med uterummet "Förlängd sommar" kör han fortfarande kräftor och surströmming omväxlande varannan helg. Förnekande Frasse har helt enkelt aldrig förstått vad Tomas Ledin menar med att "Sommaren är kort".

APATISKA ANLÄGGAR-ANNIKA

■ I maj var det alltid Annika som radade upp förslagen på vart ni skulle gå på after-worken på fredagarna. Som fyllde ett dumperflak med vatten så att bygget fick en privat pool och ordnade stor grillfest sista dagen före semestern. Nu har något hänt. När du försöker prata med Annika, ser hon inte på dig, hon ser igenom dig med en glansig blick. Det går rykten om att hon en fredagseftermiddag satt på trappan till boden med en sotig grillhink i knät. "Lilla gubben", ska hon ha sagt, och smekt den som ett barn. "Lilla, lilla gubben." Apatiska Annika mår helt enkelt inte bra på hösten.

Välkommen tillbaka

Döden flyttade in i snickaren Mats Hedenstrands kropp. Under elva dygn var läget kritiskt. "Jag pratade med människor som inte fanns." Men nu är han tillbaka på hojen. "Att dra iväg med en Harley Davidson gör att man blir femton år på nytt."

TEXT: CENNETH NIKLASSON **FOTO:** JOCKE SERRANDER

...baka Mr.Chopper!

Det första beskedet efter olyckan var att benet skulle amputeras, men det gick att rädda. "Jag blir väldigt trött och sedan är benet lite krokigt. Men det fungerar", säger Mats.

Garaget är fullspäckat med Harley Davidsonprylar och minnen från alla resor som Mats Hedenstrand gjort till USA.

TÄNK ER WISCONSIN – Harley Davidsonland nummer ett – i USA. Tänk er ett garage i utkanten av delstatens största stad Milwaukee. Tänk er hur ni öppnar en sliten dörr och kliver in i ett halvmörkt utrymme endast upplyst av några enstaka lysrör. Tänk er hjälmar med Stars and Stripes inspirerade motiv, svarta skinnstall, motordelar, regskyltar från olika delstater, en schyst men nedsutten soffa, växellådor, oljekannor, fälgar och en lång rad med ashäftiga, färggranna Harley Davidsoncyklar. Där finns klassiker från guld-epoken på 1930-talet och en nyare hoj från 1970-talet med lång framgaffel och chromat ryggstöd. Tänk er sedan en telepatering – när ni öppnar garagedörren för att kliva ut ser ni inte en halvmiljonstad i staterna, utan lövträd i de sörmländska skogarna som håller på att skifta från sommar till höst. Där finns detta garage i verkligheten. Ägaren till garaget är Mats Hedenstrand, alias Mr Chopper.

DET VAR FILMEN DEVILS ANGELS som väckte intresset för HD-hojar. Han var egentligen för ung men lyckades som 13-åring smita in på en visning. När han lämnade biosalongen var han såld.

– Jag byggde min första Harley Davidson när jag var 17 år. Jag lyckades fixa 5 000 kronor tack vare ett sommarjobb. Före det hade jag meckat en del

HARLEY DAVIDSON

■ Harley-Davidson (HD) är världens näst äldsta motorcykelfabrikat, slaget endast av svenska Husqvarna.

■ HD-cyklarna började byggas i Milwaukee i USA 1903 av William Harley och bröderna Walter och Arthur Davidson.

■ Efter en svacka för företaget under 1970-talet har framgångarna nått nya höjder. Inte minst sedan evolutionmotorn kom 1984.

■ Priserna på reservdelar och hojarna har mångdubblats, inte minst på grund av en stor efterfrågan över hela världen. Även internetbaserad handel har bidragit till uppgången då det blivit lättare för de med cash att handla.

med mopeder, säger den i dag 53-årige Mats Hedenstrand.

Vi gör en ny förflyttning, denna gång i tiden. Vi lämnar de unga årens skiftnycklar och hoppar fram till lördagen den 1 juli 2006. Den orangefärgade, hopplockade Harley Davidsoncykeln står i solskenet – tankad och klar. Mr Chopper himself kränger på en röd hjälm på skallen, redo för att åka på fest. Han lämnar hemmet redan vid lunchtid då det är åtskilliga mil som ska klaras av under eftermiddagen. Efter en stund tvekar han vid en korsning – valet står mellan E 20 eller småvägar. Han väljer det senare alternativet och rullar vidare.

– De svänger lite mer och är skönare att köra.

När han kommer in i Mariefred ser han en kvinna som står på en sidoväg med en bil redo att köra ut på huvudleden.

– Hon satt och pratade med sin väninna. Jag fattar inte att hon inte såg mig med tanke på färgen på HD:n och hjälmen.

Kvinnan kör rakt ut – Mats Hedenstrand handlar instinktivt och tvärbromsar.

– Jag fick ett tvärstall och kom med sidan mot bilen. Smällde rätt in i plåten och därifrån flög jag över bilen och landade på andra sidan. När jag tittade på benet var det vikt i ett konstigt läge.

Mats Hedenstrand fördes till intensivsen på Akademiska sjukhuset i Uppsala. Skadorna var omfattande; höger ben var helt söndertrasat med mängder av benbrott och krosskador och det pratades om amputation. Men det som var direkt livshotande var att han fått benmärg i blodet.

– Det var tydligen samma komplikation som tillstötte för Ronnie Peterson när han omkom efter olyckan på Monza, säger Mats Hedenstrand.

I elva dygn var läget kritiskt. Kroppen pumpades full med morfin för att hålla smärtan borta.

– Jag var verkligen helt väck och jag pratade med folk som inte fanns i rummet. Det var fruktansvärt.

Under det tolfte dygnet vände det. Den värsta krisen var över och ett första ingrepp gjordes för att rädda benet. Sedan fördes Mats Hedenstrand till sjukhuset i Eskilstuna. Där låg han i ett halvår och sedan följde en period av massor av rehabilitering.

– Jag har mycket att tacka min sjukgymnast för. Hon var hård, men det var nödvändigt.

BENET KOMMER ALDRIG att bli helt bra, men Mats Hedenstrand har börjat jobba som snickare igen – på 75 procent.

– Läkarna sa att jag kunde komma tillbaka, men att jag aldrig skulle kunna klättra på stegar och springa

MORAKNIV®

**Craftline
HighQ**

Stämkniv. Blad av kolstål.

Montörskniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av rostfritt stål.

Fler specialknivar ur
Craftline-serien finns på
www.moraofsweden.se.

Made in Sweden

MORAKNIV® är ett registrerat varumärke och har använts för knivar från Mora of Sweden, tidigare KJ Eriksson och Frosts Knivfabrik, sedan 1891. Köp originalet.

I somras rullade den här Harley Davidsoncykeln över 2 000 mil. "Det är först i år som jag har kommit i gång att köra på allvar igen sedan olyckan."

"Själva drivkraften är känslan när allt är klart, när jag testar hojen första gången. Då blir jag ung på nytt ..."

CHOPPER

■ En chopper är en motorcykel där allt onödigt plockats bort. Just ordet chopper kommer från engelskans "chop" som kan översättas med "hugga av".

■ Från början var syftet att minska vikten så att det gick att köra snabbare. Med tiden har det utvecklats till en helt egen stil med en mängd olika kännetecken. Bland annat breda bakdäck, långa framgafflar och högt styre. Inte så sällan är de lackerad med häftiga motiv eller färger.

omkring med gipsskivor. Jag gör båda de sakerna i dag.

En orsak till att han orkat är det stora intresset för Harley Davidson. Redan några år efter att han byggde sin första HD flyttade han till USA. Han var där i sju år och jobbade med att handla upp HD-hojar som skeppades över till Sverige. Under den tiden skaffade han sig massor av kunskap och kontakter. Väl hemma i Sverige har han fortsatt att bygga nya hojar. Han försöker åka till staterna minst en gång om året för att gå på begagnatmarknader där det finns HD-prylar och besöka gamla kontakter i jakt efter billiga och bra delar, ofta med ett extra öga mot delar från favoritperioden 1936–1947.

– En stor fördel med Harley Davidson är att de är så konservativa. Det går i princip att plocka delar från vilket år som helst och sätta ihop. Sedan är de ju tacksamma att jobba med, de är riktiga motorer helt enkelt, lite som att mecka med Volvos motor B18.

Mr Choppers hemmabygda hojar är eftertraktade. Han får samtal från hela världen av folk som vill köpa och när han nyligen skulle sälja en bil blev det problem.

– Jag la ut en annons på bilen, men jag hade bara en bild och på den fanns även en av mina hojar. Då

började folk ringa på HD:n i stället för på bilen, säger Mats Hedenstrand och skrattar.

Han är medveten om att han skulle kunna skruva ihop att par Harley Davidson om året och kränga iväg. Men det är inget som intresserar.

– Då skulle det bli som ett jobb. Jag tycker det är roligt att mecka och fixa ihop cyklarna. Själva drivkraften är känslan när allt är klart, när jag testar hojen första gången. Då blir jag ung på nytt och får det där pirret jag fick när jag körde moped för första gången. Den känslan är oslagbar.

MATS HENDENSTRAND SÄGER själv att han har material för att bygga en cykel om året tills han är minst 75 år. Något han säker kommer att göra. Han älskar sin verkstad och sina amerikanska HD:ar.

Men hur gick det med åkandet efter den allvarliga olyckan?

Första turen blev efter tre år, och i år har han försökt köra som vanligt. Kickstarten har ersatts av en elstart, men för övrigt är allt som vanligt. Till dem som får se honom passera i maklig takt ute på de sörmländska småvägarna är det bara att säga:

Mr Chopper är tillbaka!

VI TYCKER ATT DU SKALL HA RIKTIGT BRA KLÄDER - ÄVEN PÅ JOBBET

Därför har vi tillsammans med Gore utvecklat en kollektion arbetskläder i WINDSTOPPER®. Materialet skyddar dig mot kalla vindar samtidigt som det erbjuder maximal andningsförmåga. Är du varm och torr håller du dig friskare och kan på så vis göra ett bättre jobb, hela arbetsdagen, vår, vinter, sommar och höst.

Vår nya kollektion i WINDSTOPPER® hittar du hos någon av våra återförsäljare eller på www.blaklader.com

BLÅKLÄDER
WORKWEAR

Värmeisolerande 0,033 W(m·k)

Snabb, enkel och effektiv drevning av fönster & dörrar!

CC-Fönsterdrev består av finporig skumplast som pressats samman till en tjocklek av 2 mm. Remsan klipps av i lagom längd och träs in i spalten mellan karm och sidostycke. På 1-3 timmar expanderar remsan till sin fulla tjocklek på 30 mm. Remsan förblir elastisk och fönstret kan efterjusteras utan problem.

CC-Fönsterdrev är helt miljöanpassat och innehåller inte isocyanat* .
Totalt sett får man en betydande tidsvinst jämfört med konventionella drev och fogsium.
All dokumentation finns att hämta på www.3c.nu

*Isocyanat klassificeras som gift enligt AFS 1996:4 och föreskrifterna för att använda produkten är stränga.
Det finns i bl. a. tätningmaterial, lacker, lim och stoppningsmaterial.

För prover, ring 0346-587 54 eller besök
vår nya site, www.3c.nu för mer info!

3-C

Nu även **ahlsell** som återförsäljare

Kvalitetssäkrad

Ljudegenskaper över 50dB

En svensk innovation

3-C Production AB • Porsevägen 27-29 • 311 32 Falkenberg • Tel: 0346-587 54 • Fax: 0346-587 84 • info@3c.nu • www.3c.nu

”Rätt schyst om vi kan hjälpa dem att bygga en moské”

Moskébygget på Hisingen i Göteborg föregicks av protester, hot och trakasserier. Byggnadsarbetaren följde med snickaren och skyddsombudet Peter Rosander under en dag på en av landets just nu mest spektakulära byggarbetsplatser. **TEXT:** KATARINA CONNHEIM **FOTO:** NIKLAS MAUPOIX

TIDIG MORGON

– Jag tycker att de som är här lite tidigt borde kunna göra kaffe, säger Peter Rosander, småskratrar och tittar uppförande på arbetskompisarna inne i boden, medan han sätter på kaffebryggaren.

Ute är det kolsvart. Klockan är några minuter över halv sju. Snickaren Peter Rosander har bytt om till svarta snickarbyxor och tar tidningen Metro och sät-

ter sig längst in vid hörnet av bordet. Några minuter före kvart i sju kollar Peter klockan på mobilen och reser sig upp. Det är fortfarande mörkt ute, förutom skenet från lamporna på boden och gatlyktorna som speglar sig i vattenpölar. Från Lundbyleden på Hisingen hörs motorbruset. Morgontrafiken ökar på för varje minut som går. Det droppar från taket och det är stora vattenpölar på det nygjutna betonggolvet. ►

Byggandet av kupolen är det centrala i moskébygget. Arbetet görs på plats och är både tungt och kräver hög precision av Peter Rosander och de andra snickarna.

ARBETSPLATS: MOSKÉN PÅ HISINGEN

VAD BYGGS?

■ En moské, där den totala byggarean är på 2 000 kvadratmeter, med bland annat en stor böne- och gudstjänstsal och en 26 meter hög minaret.

VEM BYGGER?

■ Byggföretaget AF Bygg Göteborg AB.

VAD TJÄNAR BYGGNADS-ARBETARNA?

■ 180 kronor i timmen på ackord.

VEM ÄR BESTÄLLARE?

■ Sveriges muslimska stiftelse.

HUR MÅNGA ARBETAR PÅ BYGGET?

■ Just nu arbetar 16 byggnadsarbetare (inklusive en lärling och sex underentreprenörer) på bygget. Som mest kommer det att finnas 25–30 byggnadsarbetare, inklusive underentreprenörer.

”Det är ett intressant bygge, särskilt med kupolen som ska lyftas upp. Och det är kul att bygget blir uppmärksammat. Det är alltid någon som har någon åsikt om det”, säger snickaren Peter Rosander.

► Peter börjar arbetsdagen med att suga upp vattnet. Han hörde regnet när han var uppe i natt när yngste sonen Alvar, som är en månad gammal, grät.

– Han har varit lite förkyld den senaste tiden och vaknat varje natt, förklarar Peter medan det första dagsljuset silar in i byggnaden.

MOSKÉN

Byggeleven Pontus Eriksson frågar Peter någonting om ritningen, mäter sedan själv med tumstocken. Peter tar fram gersågen och börjar kapa träreglar. Om någon vecka ska de börja gipsa väggarna till det som ska bli utbildnings- och mötesrum i moskén.

– Det är viktigt att det blir rakt från början, så att inte reglarna är svängda. Det får inte se ut som fan,

även om det inte är jag som ska sätta upp listerna sedan.

Ett tjugotal meter bort håller snickarna Johan Amberntsson, Christian Nilsson och Johan Hasselblom på att montera limträbalkarna i kupolen. Arbetet är uppskattat av snickarna, trots att det är tungt och kräver hög precision. Christian förklarar att noggrannheten är mycket viktig när snickarna sågar till de tunga limträbalkarna.

KUPOLEN KOMMER ATT bli moskéns hjärta och under den kommer bönesalen Masdjid att placeras. Just nu lämnar de kala, grå betongväggar och de stora, tomma fönster- och dörröppningarna stort utrymme i fantasin hur det kommer att se ut.

– Det är inget vanligt bygge, konstaterar Peter. Men det är intressant.

KUPOLENS RÖDA SMIDESRING har tillverkats i en smidesverkstad och sedan transporteras dit i fyra delar och svetsas ihop på plats. Peter, som har varit med under planeringen, berättar att det har varit rätt mycket diskussioner, om de skulle bygga själva kupolen på plats eller inte.

Det blev till slut platsbygge och den tunga kupolen som väger 15 ton, och mäter 15 meter i diameter, ska lyftas upp med mobilkran och monteras på de fyra röda pelarna. Från marken till toppen av kupolen är det cirka 15 meter. Peter vill absolut vara med den dagen som den tunga kupolen lyfts upp. Det är första

gången Peter bygger en moské, men kanske också den sista.

HOT OCH TRAKASSERIER

Avdelningschefen på AF Bygg frågade hur Peter kände för att bygga moskén, särskilt eftersom det hade varit en hel del protester och oroligheter inför byggstarten. Han svarade att han byggde vad som helst. "Ingen utomstående ska bestämma över mig vad jag ska göra. Jag är byggnadsarbetare och det är mitt jobb." Han tror att det svaret bidrog till att han fick jobbet på moskébygget.

Sedan byggstarten har det inte varit några direkta hot eller trakasserier mot byggarbetsplatsen, förutom en man som körde förbi byggarbetsplatsen och peka- ▶

📍
Moskén börjar ta form. Snickaren Peter Rosander bygger mötes- och utbildningsrum i den blivande moskén på Hisingen i Göteborg.

Det är dags för den första rasten på arbetsdagen, kvart i nio på morgonen. Snickaren Peter Rosander kopplar av med en kopp kaffe och byggeleven Pontus Eriksson läser Metro.

De finger före sommaren. Peter berättar att de tog upp och pratade om det direkt bland byggnadsarbetarna, om någon tyckte att det var jobbigt.

– Det är viktigt att prata mycket och att vara öppen. Själv är jag inte orolig, men det kan finnas oro hos gubbarna.

PETER ÄR FÖDD OCH UPPVÄXT på Hisingen och bor fortfarande kvar där med sin familj. Han har träffat många muslimer under sin uppväxt och tycker att det är synd att det mest blir negativt när islam omnämns i massmedierna.

– Det finns rötägg bland svenskar också, men alla muslimer dras över en kam.

På Facebook-gruppen, som protesterade mot bygget, kände han också igen flera namn på personer. Han tror ofta att det är okunskap som ligger bakom.

– Många sätter sig inte in i saker och tänker inte själva.

Peter går ofta tillbaka till sig själv och tar reda på vad han tycker om olika saker. I det här fallet är ståndpunkten solklar. Alla människor har ett lika värde och har rätt att utöva sin religion.

– Det är rätt schyst om vi kan hjälpa dem att bygga en moské, särskilt om den är efterlängtat.

SKYDDET

Varför har du inte ställningen i stället för stegen, Danilo? Du har ju en ställning, säger Peter när han och arbetsledaren Peter Broberg går skyddsron den vid tvåtiden på eftermiddagen.

Några meter längre bort täcker Peter över flera hål, där det ska dras ventilationer och elledningar. Det gäller att minimera riskerna.

Just denna torsdagseftermiddag har de tittat på den allmänna ordningen, avstigningar, fallskydd och avfallshantering.

De har också beslutat att öka på allmänbelysningen, nu när det börjar bli mörkt på morgonen.

DETTA HAR HÄNT:

■ Planerna på att bygga en moské har funnits i 25 år. Redan 1985 ansökte Sveriges muslimska stiftelse om att bygga en moské i Göteborg. Av olika anledningar dröjde det till mitten av 90-talet, tills bygglov beviljades. Projektet har sedan fördröjts ytterligare, främst på grund av finansieringsproblem.

■ Under våren växte protesterna mot moskébygget och i april protesterade 150 moskémotståndare mot moskén som ligger vid

Kellers park på Hisingen i Göteborg. Även en Facebook-grupp bildades "Bevara Kellers park, nej till moskén".

■ Cheferna på Byggföretaget AF Bygg har fått utstå både hot och trakasserier, främst före byggstarten. Bland annat hittades två avhuggna grishuvuden i februari 2008, på tomten vid Ramberget där moskén ska byggas.

■ Moskén beräknas kosta cirka 70 miljoner kronor och finansieras av staten Saudiarabien.

– Du kan väl e-posta det vi har gått igenom i dag? ber Peter arbetsledaren Peter Broberg efter skyddsron den.

FÖR NÅGRA ÅR SEDAN BLEV Peter tillfrågad om han ville bli skyddsombud. Han tycker att han har fått ett förtroende och ett uppdrag från arbetskamrater som han vill förvalta väl. Och Peter jobbar ständigt, inte bara på skyddsron den.

– Jag har ju sagt åt er att ni måste flytta med denna rullställning, tjarar han på snickarna som bygger kupolen.

Det värsta som skyddsombud tycker Peter skulle vara om man upptäcker en risk och inte gör något åt det.

ÄLGJAKTEN

– Nu börjar de jämtländska skogarna att dra, säger Peter, medan han spikar upp plywoodskivan i fönsteröppningen, vid halv fyra på eftermiddagen.

I morgon bitti sätter han sig i bilen och åker elva timmar till en by utanför Östersund i Jämtland. Det är främst naturen och de stora vidderna som drar. Under älgjakten är det rofyllt, och han får tid för sig själv. Älgjakten gör att han kan ladda batterierna.

– Sedan blir det väl också lite saft i bastun, säger han med ett skratt.

När han är borta får hans fru dra det stora lasset med sönerna Sixten, åtta år, Julius, fem år och Alvar en månad gammal. Men Peter tror att det kommer att gå bra. Hon får hjälp av både mor- och farföräldrar som bor i närheten.

– Men det är klart att jag kommer att längta efter grabbarna och frugan.

Peter plockar ihop sina verktyg; vattenpass, batterier och slagborren och lägger in dem i verktygscontainern. Klockan är fyra och arbetsdagen är slut.

Nu väntar några ärenden, och sedan hem för att gulla med barnen. Men det mesta av hans tankar rör sig kring färden mot Jämtland i morgon. ♦

Tre års problemfritt biläggande? Välj nya Opel Movano och Vivaro!

Vi vet att en företagsbil är till för att hålla din verksamhet rullande. Därför nöjer vi oss inte med att sälja en bra transportbil till dig. Nya Opel Movano och Vivaro är säkrare, snyggare och mer välutrustade än någonsin. De omfattas dessutom av en trygghetslösning för tre års problemfritt ägande med tre års garanti, fri service och vägassistans. Det lönar sig alltid att välja Opel. Läs mer och hitta din närmaste återförsäljare på opel.se

3ÅR GARANTI
VÄGASSISTANS
FRI SERVICE

Nya Opel Movano
Från ca **246 400 kr**

Opel Vivaro
Från ca **209 900 kr**

Utrustning som ingår är bl a: Radio/CD, skåpinklädnad, AC.

Wir leben Autos.

www.opel.se

... MEN SEN DÅ?

Reportern kommer. Reportern går. Men människoödet består. Här berättar vi vad som hänt personerna i våra reportage efter det att historierna om dem lämnade tryckpressarna.

VEM: VVS-montören Mikael Öhlund, från Sjöbotten nära Skellefteå.

DÅ: I somras stred han på Byggnads kongress för att få behålla sin avdelning Piteå-Skellefteå intakt, men förlorade. (Nr 9, juli 2010.)

■ När vi får tag på Mikael står han på bostadsområdet Anderstorp i Skellefteå och arbetar med att ställa om fastigheterna från direktel till fjärrvärme. Drygt fyra månader har gått sedan kongressen beslutade att Skellefteåavdelningen skulle gå samman med Umeåavdelningen. Under hösten var han tjänstledig två veckor från rörjobbet för att jobba som Byggnads rekryterare inför valet.

– Tre nya medlemmar vet jag säkert att jag fick in, säger Mikael.

Han är besviken över socialdemokraternas resultat i riksdagsvalet. Däremot hoppas han att sammanslagningen av avdelningarna ska bli så bra som möjligt:

– Det går inte att vara bitter. I stället gäller det att så fort som möjligt komma in i ruljansen och det känns nog som att det här ska kunna bli bra också.

Umeå-Skellefteå hoppas vara i gång med sin verksamhet redan till våren.

JOHAN SJÖHOLM

VEM: Byggnadsarbetarna på Waterjet Entreprenad.

DÅ: I våras toppade de Byggnadsarbetarens lönetopplista med 228 kronor i timmen. (Nr 4, mars 2010.)

■ "Vi har fått påökt sedan dess. Det som avtalet gav och lite löneglidning. Det blev totalt cirka fem kronor", säger Thomas Lindholm, byggnadsarbetare på företaget.

Då innebär det väl att ni nu är uppe i 233 kronor timmen?

– Den nivån stämmer inte riktigt. Den gäller för de killar på företaget som ligger ute mycket på jobb och som arbetar en hel del övertid. Om man delar deras årslön med antalet ordinarie timmar når man den nivån. Vi andra ligger lägre, säger Thomas Lindholm.

När chefen fick se lönetopplistan tyckte han enligt Thomas Lindholm att "det var väldigt mycket pengar".

– Men samtidigt är han medveten om att vi gör ett bra arbete, offrar oss och sliter hårt för företaget så det är inga problem.

CENNETH NIKLASSON

NYHET!

LEVEL 10 VÅRT BÄSTA FALLSPACKEL!

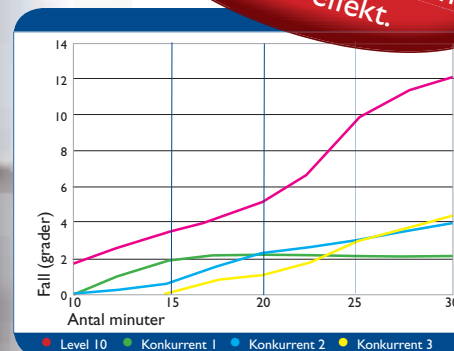
- Kort torktid och inget "efterflyt"
- Beläggningsbar efter 24 timmar
- Minimal påverkan av fukt på spånskiva

Kontakta Bostik för mer information, telefon 042-19 50 00.

Bostik

Bäst i Test!
Kortast arbetsmoment,
störst effekt.

Effekt efter 10 min när fall skapas. Level 10 behåller sedan fallet betydligt bättre än sina konkurrenter. Efter 30 min. kan Level 10 ge fall på 12 grader, jämfört med knappt 5 grader hos bästa konkurrent.

Bostik AB, Box 903, 251 09 Helsingborg Tel 042-19 50 00 www.bostik.se

■ FIX & FOG ■ SPACKEL ■ LIM ■ FOG & TÄTNING

SÄKRARE BYGGARBETS- PLATSER FRÅN CRAMO

www.cramo.se

OBEGRÄNSADE MÖJLIGHETER

Cramo erbjuder, i samarbete med ID06-ackrediterad leverantör, system för elektronisk närvaroregistrering och skalskydd i syfte att öka säkerheten på arbetsplatsen. Den kundanpassade säkerhetslösningen skapar ordning och

reda på arbetsplatsen. Läs mer på www.cramo.se/skalskydd för att ta reda på hur vi kan hjälpa till att göra just er arbetsplats säkrare. Välkommen till Cramo.

POWERING YOUR BUSINESS

C R A M O

Nu fixar maskinen extremkylan

Minns du extremkylan förra vintern? Vid så låga temperaturer kan LCD-skärmen i din grävmaskin lägga av, om kristallerna i den fryser. Men nu finns en intelligent folie som värmer elektroniken om Kung Bore slår till igen. **TEXT: PETER LEANDER**

DET SOM GÖR DENNA kopparfolie unik är att den värmer punktvis, och bara där det behövs. Alltså, om en del av folien är utsatt för kyla, är det bara där som folien aktiveras. På så sätt sparas energi och folien riskerar hellre inte att överhettas.

Kopparfolien är tillverkad av Stockholmsföretaget Conflux och består av tre lager: det översta och understa lagret är vanlig kopparfilm.

Kopparen fungerar som elektrisk ledare och fördelar ut spänning över hela ytan. Tillsammans med silver är nämligen koppar det material som leder ström bäst. Till dessa lager är två strömkablar, en plus- och en minuspol, kopplad.

– Det intressanta händer i mellanskiktet. Det är där hemligheten ligger, säger Joachim Sjöstrand, ansvarig för forskning och utveckling på Conflux.

Mittenlagret utgör grunden för folien. Detta lager är en plastblandning innehållande elektriskt ledande kolpartiklar, som klarar av att hålla, till exempel, en LCD-skärm fungerande ända ner till minus 60 grader.

Men folien är inte genomskinlig, utan monteras på skärmens baksida. Det är alltså inte fråga om att vira in föremål i kopparfolien.

FOLIEN AKTIVERAS BARA där den utsätts för kyla. Placerar man en isbit på folien sänks det elektriska motståndet enbart på den punkt där isbiten ligger, varpå strömtillförseln till det nedkylda området ökar. Kolpartiklarna i foliens mellanskikt börjar arbeta för att behålla temperaturen i det utsatta området.

Folien hettas alltså inte upp, utan strävar efter att varje punkt på folien

”Det intressanta händer i mellanskiktet. Det är där hemligheten ligger.”

JOACHIM SJÖSTRAND

ska ha samma temperatur. I och med att folien är avgränsad i punkter kan varje punkt arbeta självständigt och vara oberoende av resten av folien.

Att värma punktvis gör att folien inte kräver lika mycket ström som andra produkter.

– Det går även att specialtillverka kopparfolien, med viss noggrannhet, beroende på hur mycket kyla man vill att den ska klara, säger Joachim Sjöstrand.

BYGGFÖRETAG KAN inte själva köpa in folien. I stället säljs folien till företag som tillverkar produkter som är känsliga för kyla, till exempel basstationer, kortläsare, väderstationer och LCD-skärmar.

Conflux har även börjat arbeta med folie som ska kunna värma upp golv. ♦

MAGNA SKIVMONTAGE

Många byggnadsarbetare tvingas att gå i pension i förtid på grund av försлитningsskador som är orsakade av tungt och monotont arbete, mindre än 2% arbetar till 65 år.

Nacke, axlar, armar och händer slits hårt av den skjuv/tryck/dragbelastning varje skruv orsakar för att penetrera skiva och regel. 10 000 m² väggmontage kräver 220 000/skruv, vilket är en hisnande siffra eftersom många byggen är mycket mer omfattande än så. Montören utsätts årligen för flera miljoner ensidigt upprepat kroppsslitage pga skruvning.

Magna montagesystem minimerar belastningen och reducerar nästan helt ljud och vibrationer. **Läs mer på www.europrofil.se**

EuroProfil AB
Box 147, 713 23 Nora

tel 0587 - 818 80
fax 0587 - 818 89

info@europrofil.se
www.europrofil.se

EUROPROFIL

SÅ VÄRMER FOLIEN MASKINENS LCD-SKÄRM

■ Till det översta och understa kopparlagret är en plus- och minuspol kopplad. Kopparfilmen fördelar ut spänningen jämnt över folien.

■ När en punkt på folien utsätts för kyla minskar det elektriska motståndet där, varpå strömtillförseln till det nedkylda området ökar.

■ Kolpartiklar i foliens mittenlager aktiveras och börjar arbeta för att återställa värmen till rumstemperatur.

Kopparfilm till vilken en pluspol är kopplad.

En kopparfilm till vilken en minuspol är kopplad.

En plastblandning som innehåller strömledande kolpartiklar. Lagret är indelat i zoner som aktiveras helt oberoende av varandra när de utsätts för kyla.

FOTOLIA

Sluta isolera!

Överlåt det till oss
– vi gör det effektivare.

Vi har genomfört tusentals isoleringsentreprenader. Det är därför vi kan erbjuda oss att ta totalansvar för isoleringsarbetet i dina byggprojekt – det vi kallar klimatskärmsentreprenad.

Som en enkel lösning för dig tar vi helhetsansvar för arbetet med fastighetens klimatskärm genom isolering av väggar, golv och tak av olika konstruktion och med behovsoptimerad teknik. Läs mer på www.slutaisolera.nu eller kontakta oss direkt.

AB Isolerservice • Tel 08-795 64 10 • www.abis.se

AB Isolerservice ingår i Klimatskärm Sverige AB. "Sveriges ledande och mest erfarna isoleringsentreprenörer."

Spräck stenen utan splitter

Genom att spräcka – inte spränga – kan stora stenar nu tas bort utan risk att skada känsliga husgrunder, fasader eller skorstensstockar i tätbebyggda områden.

Stenspräckningen kan göras på två sätt – med vatten eller med sand. I båda fallen används patroner som innehåller små krutladdningar. Tumregeln är 15 gram krutpatron per kubikmeter sten.

Explosionen räcker för att spräcka stenen men inte för att kasta i väg stenar i den omfattning som sker vid traditionell sprängning. Kraften är mindre än en tiondel jämfört med dynamit.

Vid vattenspräckning används ett specialverktyg som utvecklats av Västerdalarnas Mekaniska verkstad i Malung. Stenspräckarverktyget liknar en stor trådrulle på vilken det sitter två skivor. Skivorna fungerar som dämpare och med sin tyngd håller de verktyget och säkerhetsmattan på plats.

Axeln är ihållig som en gevärspipa och den nedre delen är konisk.

Verktyget, som väger 17 kilo, laddas med en krutpatron på vilken det sitter en tändhatt – som på vanlig jaktammunition. Verktyget skruvas ihop så att laddningen är helt innesluten i axeln.

INNAN VERKTYGET placeras i hålet fylls det med vatten och några förstärkningspatroner läggs i.

Den avsmalnade delen träs ner i stenen så spräckaren står upprätt mot stenen. Hålet i stenen ska vara minst 40 centimeter djupt.

När krutladdningarna detonerar bildas gas som med chockverkan slår mot vattnet i hålet. Eftersom vattnet inte kan komprimeras så spräcks ste-

nen av vattentrycket – utan att sprängas i bitar.

Avfyrningsmekanism, som sitter vinkelrätt mot axeln med krutpatronen, avfyras med hjälp av en 15 meter lång lina. Med linan utlöses verktygets avfyrningsmekanism. De runda skivorna fungerar som dämpare när krutladdningarna detonerar.

STENEN KAN OCKSÅ spräckas med en laddning som avfyras elektriskt. Då används inte stenspräckarverktyget, laddningen läggs direkt i hålet.

Först jämnas hålets botten ut med ett tunt lager sand. Därefter träs en spräckpatron ner i hålet. Till sist fylls borrhålet med fuktig sand så att patro-

Jan-Åke Bengtsson från Power Tools i Herrljunga använder en mekanisk stenspräckare som delar stenen utan splitter. Verktyget avfyras med en lina som ansluts till avfyrningsmekanismen, som sitter i vinkel mot röret där laddningen innesluts.

nen och trådar packas in noggrant.

Brinntiden för en sprängpatron som innehåller krut är 350 meter/sek. För konventionella sprängämnen, som innehåller högexplosivt nitroglycerin, är brinntiden 5 000 meter/sek.

I båda fallen täcks stenen med täckmattor och överst läggs en kraftig markduk. Duken är inte helt tät och därför släpper den igenom lufttrycket vid detonationen. Säkerhetsavståndet för operatören är 20 meter, för övriga 30 meter.

Tekniken att spräcka sten i stället för att spränga kommer från Sydafrika. Där användes den bland annat inom gruvindustrin.

KENNETH PETTERSON

PETTERSONS PRYLAR

Tipsa mig!

08-728 49 70
k.p@byggnadsarbetaren.se
Grejer&grepp på nätet:
www.byggnadsarbetaren.se

DATORER FÖR TUFFA BYGGMILJÖER

Som du säkert har sett så har Byggnadsarbetaren fått en ny fräsch webbplats. Nu kan också du som arbetar på bygge hålla koll på den, på Facebook, Twitter och på e-posten i din Hotmail.

De här båda handdatorerna har fullgod prestanda, inbyggda video-

kameror, och står pall för blåstall och lera.

Handdatorn Nautiz X3, som är något större än en mobiltelefon, klarar ett falltest på 1,2 meter. Den större Algiz XRW klarar ett fall på 1,8 meter. Båda uppges klara temperaturer mellan -30 och +60 grader.

Nautiz X3.

Algiz XRW.

Markers för de flesta ytor och material

Schneider Marker 130 och 133 med rund respektive skuren spets, är en permanent marker vars bläck tål slitage. Fäster på de flesta ytor såsom papper, kartong, plast, glas och metall. De är snabbtorkande och har starkt, ljusäkta bläck. Båda är påfyllbara. Torkar inte.

Schneider Paint Marker 270 är utmärkt för specialmärkning både inomhus och utomhus. Permanent bläck som tål kraftig slitage och tvättprocesser utan att mattas. Används med fördel även för dekoration på matt papper, glas eller keramik.

Alla Schneider markers innehåller luktfritt bläck utan tillsatser av Toluol/Xylol.

www.schneiderpen.de

LYRA Scandinavia AB, Signalgatan 2, 44240 Kungälv; T.0303-3737 80, info@lyra.se, www.lyra.se

Made in Germany

Schneider

Skriv upp det

SNACKA MED ACKE!

Nu är han tillbaka som annonsförsäljare för Sveriges största byggtidning. Han vet hur du når snickare, betongarbetare, plåtslagare, takläggare, murare och många många fler.

**124 000
läsare**

Orvesto 10:1

Tel: 08-551 196 80

E-post: acke@chrismark.se

**BYGGNADS
arbetaren**

Tv-programmet "Idol" är i full gång. Tusentals har köat för att visa upp sig för juryn. Men för den som inte vill förnedra sig på bästa sändningstid finns det andra vägar att gå. Vi har talat med Mattias Wachtmeister, artistansvarig på Warner Music. Här ger han tips på hur du får dina drömmar att gå i uppfyllelse.

TEXT: PETER LEANDER FOTO: JONAS EKSTRÖMER / SCANPIX

Bli en idol – utan

"Man bör inte ge sig. Brinner man för musiken bör man i stället rannsaka sitt material."

MATTIAS WACHTMEISTER

MATTIAS WACHTMEISTERS jobb går ut på att hitta nya stjärnor. Det är han som lyssnar på alla demos, går på spelningar och slutligen skriver kontrakt med de få artister som får den möjligheten. För att Mattias Wachtmeister ska få upp ögonen för ett band eller en artist krävs det att de har något som sticker ut från mängden, men samtidigt kan attrahera den stora massan.

Vad ska en artist eller ett band göra för att du ska få upp ögonen för just dem?

– Vi får väldigt mycket demomaterial och vi lyssnar på mycket av det som kommer in. Men självklart är det mer spännande om artisten får övertaget. Att det är vi som jagar artisten och inte tvärt om. En artist som ringer upp för tredje gången och "tjatar" har gjort sig mindre intressant i våra ögon, säger Mattias Wachtmeister.

Han menar att det viktigaste för ett band är att låta bra live och ha en lång erfarenhet av att uppträda. Det är lättare för ett skivbolag att samarbeta med ett band som spelat ihop länge och redan har ett stort antal fans.

– Att kunna framföra musiken live är viktigt för att kunna bygga en långsiktig relation med sin publik.

Händer det att band knackar på oanmält och vill uppträda för dig på kontoret?

– Det händer. Oftast frågar de i förväg. Men visst några gånger har det hänt att folk har kommit hit och

spelat oanmält. Men det har aldrig hänt att någon fått skivkontrakt på det sättet.

Lyssnar ni på alla demos?

– Vi lyssnar på något sätt. Om du skickar ett album med tolv låtar och den första låten inte är bra lyssnar vi inte på de resterande elva. Vi lyssnar sällan på hela låtar. Svarar gör vi om något låter intressant.

Under åren som artistansvarig har Mattias Wachtmeister upptäckt många artister som senare blivit stora. Till exempel Daniel Lemma, Laleh och The Sounds. Att The Sounds fick skivkontrakt var långt ifrån självklart.

– De kom till Stockholm för att visa upp sig och varurusla. Sen gick det ett år. Under den tiden var de runt i Sverige och gjorde ett stort antal spelningar. Sen såg jag dem i Stockholm igen, då hade de fått en spelvana och var faktiskt riktigt bra.

När bör man ge sig?

– Man bör inte ge sig. Brinner man för musiken ska man i stället rannsaka sitt material. Som jag sa till The Sounds: åk hem och skriv fler låtar.

Har du själv försökt att slå igenom?

– Absolut inte. Det är visserligen många med mitt jobb som har en mer eller mindre lyckad artistkarriär bakom sig. Jag kan garantera att jag varken spelar något instrument, kan läsa noter, eller skriva en låt. Förhoppningsvis är jag en god lyssnare. ●

Mattias Wachtmeisters 3 bästa tips

- 1 Ha något som sticker ut och är originellt.
- 2 Öva på att spela live. Det är bättre att spela live på den lokala pizzerian varje helg än att bara ha en Myspace-sida.
- 3 Visa att ni spelat ihop länge och har många fans, det ökar chansen till kontrakt.

Idol

A full-page photograph of Markus Fagervall performing on stage. He is wearing a dark denim jacket over a black shirt, a black belt with a large silver buckle, and a black ring on his left hand. He has a star tattoo on his right wrist and is holding a microphone in his left hand while raising his right fist. The background is a blue and white abstract pattern.

Från bygget till rockstjärna. Markus Fagervall jobbade som rivningsarbetare innan han slog igenom i "Idol".

Dick gick vilse i sina egna anteckningar

Torpeden

DICK SUNDEVALL

REPORTAGE Här intill kan ni läsa recensionen av reportaget om Italiens värste seriemördare "Monstret i Florens". Det är ett reportage av världsklass.

Dick Sundevall försöker i "Torpeden" teckna ett porträtt över en av Sveriges farligaste förbrytare under 1990- och 2000-talet: Johan Darwich.

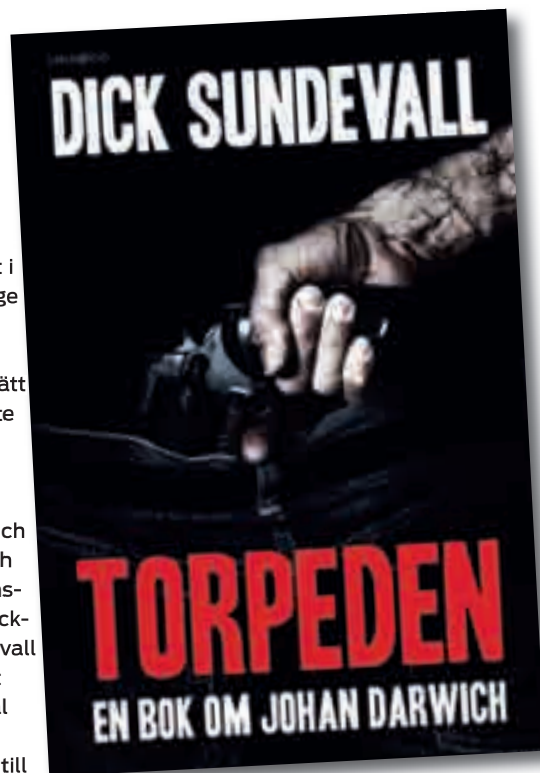
Det går inte alls lika bra.

Numera har Johan Darwich lagt av med brottslighet och lever ett stilla liv på existensminimum någonstans i Stockholmsområdet. Dick Sundevall har suttit ner och intervjuat honom under ett stort antal tillfällen. Ett för stort antal verkar det som. För maken till babblig bok, full av upprepningar och ologiska hopp mellan olika tidsepoker har jag nog aldrig läst. Författaren verkar helt enkelt ha gått vilse i sitt eget anteckningsblock.

Dessutom envisas han med att smyga in sin egen mycket förvirrande moral i texten. Som när han mot slutet skriver att han inte skulle anmäla att en vän går ut och dödar en man som är misstänkt för våldtäkt på hans dotter. Fast något maffiasamhälle där familjemedlemmar dömer ut dödsstraff vill han ändå inte ha.

Hoppas att Dick Sundevall aldrig blir justitieminister.

JOHAN SJÖHOLM

Dick Sundevall.

SAGT & HÖRT

"När jag läste 'Monstret i Florens' på engelska tyckte jag att det var en av de roligaste reportageböcker jag läst. Utöver att den redogör för ett av Europas mer fascinerande kriminalfall dras författaren själv in i handlingen.

MATTIAS GÖRANSSON - OFFSIDES GRUNDARE

Monster Magnet gör trespelning-ari i Sverige under novembermånad: Den 7:e i Göteborg, den 12:e i Stockholm och den 13:e i Malmö.

"Framför allt får jag flera gånger starka vibbar av gamla Fear Factory runt Soul of a New Machine och Demanufacture, särskilt när Tom G Warrior, väljer att growla som bäst."

DAGENS SKIVA OM TRIPTYKONS FÖRRA PLATTA EPARISTERA DAIMONES

BÖCKER

Monstret i Florens

DOUGLAS PRESTON, MARIO SPEZI

FAKTA Tänk dig den blodigaste, mest skruvade seriemördarroman du någonsin läst. Tänk dig att du drömmer obehagliga drömmar de kvällar du läst den i timmar, utan att kunna slita dig från den. Tänk dig sedan att allt du läser är absolut sant.

Douglas Preston är en framgångsrik amerikansk spänningsförfattare som tillsammans med Italiens främste kriminaljournalist tecknar historien om en av tidernas värste mördare, "Monstret i Florens". Under 10 år genomförde han minst 16 mord på unga människor. Monstret sägs ha inspirerat författaren Thomas Harris när han skapade karnibalmördaren Hannibal Lector. JS

MUSIK

Shatter

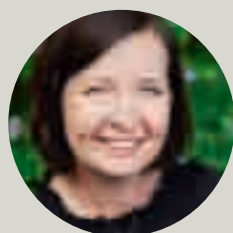
TRIPTYKON

BLACK METAL

Schweiz egen metal-farfar, Tom G Warrior, släpper nu sin andra platta med projektet Triptykon, som följde på hans avhopp från Celtic Frost. Det är inte någon riktig fullängdare utan en femlåters EP, där de tre första är outgivna och de två sista är live-spår där Triptykon spelar Celtic Frost. Inledande titelspåret är både tungt och riktigt snyggt producerat. Likaså håller avslutande "Dethroned Emperor", från tidiga CF-plattan "Morbid Tales" (1984) fortfarande hög headbangarklass. De tre spåren däremellan får mig däremot att tänka på annat. JS

FREDAGSKÄK

MED KLARA DECKER

KLARA DECKER är känd för ett flertal kokböcker inom GI-kost. Här bjuder hon oss på några recept från hennes senaste bok "Fina fiskar: omega 3 och havets läckerheter".

Pestopasta med rökt lax

INGREDIENSER (4 port):

- 100 g pinjenötter
- 1 kruka färsk basilika
- 50 g parmesanost
- 1 vitlöksklyfta
- Salt och peppar
- 200 g rökt lax
- Färsk basilika för dekoration,

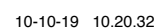
GÖR SÅ HÄR:

- 1 Koka pastan.
- 2 Pesto: Rosta pinjenötterna i en torr stekpanna. Mixa dem med basilika.
- 3 Riv och tillsätt parmesanost. Mixa till en slät massa. Riv vitlöksklyftan och blanda ner. Smaka av

med salt och peppar.

- 4 Skär laxen i tunna strimlor.
- 5 Håll av vattnet när pastan är färdigkokt och blanda med peston.
- 6 Lägg upp på tallrikar och fördela laxen. Dekorera med färsk basilika.

INBLICK information från ditt fackförbund

NR 13 REDAKTÖR: HUMLA EINARSDÓTTIR ADRESS: BYGGNADS, 106 32 STOCKHOLM
E-POST HUMLA.EINARSDOTTIR@BYGGNADS.SE TEL: 08-728 48 34 WWW.BYGGNADS.SE

Nya regler i byggavtalet från 1 november

Det nya sammanslagna avtalet för 80 000 bygg- och anläggningsarbetare blev klart i mitten av april. Den 1 november höjs övertidsersättningen och OB-tillägg införs. Det gör att det blir lite mer pengar i plånboken för en del.

Förändrad "stupstockslön"

Lägsta lönen ska från och med nu ha en fastställd utbetalningsnivå som är 88 procent av förgående års ackordgenomsnittslön i respektive geografiskt område.

Lättare att få ut a-kasseersättning i tid

Nu ska arbetsgivaren omedelbart eller senast 5 veckor från det att anställningen upphört att lämna ett korrekt ifyllt arbetsgivarintyg.

Stärkt prestationslön

I det nya Byggavtalet stärks prestationslöneformen.

Bättre löneutveckling för maskinförare

Tidigare har yrkesgruppen maskinförare haft en lägre löneutveckling än andra yrkesgrupper på större arbetsplatser. Genom det nya Byggavtalet kan maskinförare ta del av presta-

tionslönen och därmed få bättre löneutveckling.

Höjd utbetalningsnivå på s-listor

För att få ut en större del av den förväntade ackordslönen höjs förskottsutbetalningsnivån vid ackordsarbete på s-listor. Om arbetet på arbetsplatsen pågår en längre tid än en månad ska parterna eftersträva att utbetalningsnivån uppgår till 80 procent av den förväntade timlönen på berörd arbetsplats. Detta gäller för ackordsarbeten på s-listor för golv, tätskikt, undertak, plattsättning och ställningsarbete. Dessutom är det nya listor för golv, tätskikt och plattsättning.

Reseregler kring samåkning införs

Ersättning för förare och passagerare vid samåkning till och från arbetsplatsen införs.

Regel om kompensation vid försäljning av ackord

En ny regel kallad Lex Hogland införs som innebär att arbetsgivaren måste kompensera medlemmarna för minskade förtjänster om han säljer ut delar av deras ackordsöverenskommelse.

– Den här frågan har vi tvistat om i Arbetsdomstolen tre

FOTO: MICKE DUBOIS

OB-tillägg är en av nybeterna i avtalet som börjar gälla 1 november.

gånger under 1980- och 1990-talen och förlorat vid samtliga tillfällen. För det fåtal medlemmar som drabbas av sådana här tråkigheter, betyder Lex Hogland enormt mycket, säger Byggnads avtalssekreterare Torbjörn Johansson och inflikar att det här är den enskilda regeln i nya avtalet som han är allra mest nöjd med att ha löst.

Ny överenskommelse om arbetstid

Det blir det tillåtet för arbetsgivaren att lägga ut arbetet mellan kl. 05.00 och kl. 22.00, förutsatt att man är överens med de anställda om det.

OB-tillägg införs och övertidsersättning höjs

Det innebär mellan 20–70 procent OB-tillägg. Övertids-

sättningen varierar idag mellan 16–70 procent. Den nya uppgörelsen innebär att övertidsersättningen kommer att variera mellan 30–100 procent.

– Införandet av OB-tillägg, är nytt för vår bransch. I princip tycker vi i Byggnads att arbetstiden ska vara mellan cirka 07.00–16.00. Det är den regeln vi vill ha. Men jobbar man utanför ordinarie arbetstid ska man självklart ha ersättning för det, säger Torbjörn Johansson och tillägger att de nya OB-reglerna bidrar till konkurrensneutralitet; utländsk arbetskraft kan inte tas in på obekvämt arbetstid för en lägre timlön på svenska byggen.

Vill du veta mer om ditt avtal så kontakta din lokala avdelning

Ny utbildning för MB-ledamöter

Förbundet har i samverkan med avdelningarna utarbetat en ny central utbildning för förtroendevalda medlemmar, med inriktning på MB-ledamöter utsedda på lokal eller regional behörighetsnivå.

Under fyra dagar i oktober hölls den första utbildningen på Rönneberga utanför Stockholm, för femtio MB-ledamöter från hela landet.

Deltagarna fick en inblick i hur Byggnads nya organisation kommer att se ut med bland annat en indelning i 11 regioner, vilket ska ha genomförts 2012. Det gjordes djupdykningar i ämnen som arbetsrätt, kollektivavtal och förhandlingsteknik.

Utbildningen är startskottet på den nya utbildningsstrategi som kommer att genomföras i hela organisationen under de kommande åren. Samtliga förtroendemannautbildningar kommer att byggas om och anpassas till det nya Byggnads.

Syftet med utbildningen är att stärka och utveckla Byggnads förtroendemän till att känna sig säkrare i sina fackliga uppdrag.

Positiv feedback

Vad tycker då deltagarna om utbildningen? Vad lär de sig?

– Det har varit en givande utbildning, ju mer utbildning man får desto mer säker blir

man i sin roll som MB-ledamot. En sådan här utbildning gör att jag kan företräda mina "gubbar" på ett bättre sätt. I och med detta får vi nöjdare "gubbar" vilket leder till bättre lönsamhet.

Och kontakten med MB-ledamöter från andra företag i andra delar av landet är ovärderlig, säger Tommi Hakala, regionalt sammankallande i Peab Helsingborg som vill tacka alla på kursen!

Ökad motivation

– Utbildningen har gett mig en fördjupad insikt i hur vi ska bedriva det fortlöpande MB-arbetet på våra arbetsplatser. Kursen ger stor motivering till att öka det fackliga arbetet och ett stort kunskapsutbyte med övriga kursdeltagare, säger Parham Pourbayramian, MB-ledamot och anställd vid Kungälv's Rörläggeri.

Tommi Hakala

Parham Pourbayramian

FOTO: PER JANSSON

Bygg för livet!

Ett alldeles nytt spel om upprustningen av miljonprogrammet! Spela det på www.byggnads.se

Autogiro

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 26 oktober.

A-kassan

Ersättning från A-kassan betalas ut den 28 oktober samt den 4, 11 och den 18 november.

MÖTEN & SÅNT

SVENSKA BYGGNADSRARBETAREFÖRBUNDET, 106 32 STOCKHOLM
BESÖKSADRESS: HAGAGATAN 2, STOCKHOLM, TEL: 08-728 48 00

Avd 2, Byggnads Södra Skåne

Scheelegatan 27, Malmö
Tfn 040-669 78 00
Fax 040-97 46 30
sodraskane@byggnads.se

Pensionärsklubben:

möte tis 16 november kl. 14.00
i Folkets Hus i Malmö, sal 2.
Tel. Sven Persson 046-25 31 89,
0702 97 21 31.

Avd 3, Byggnads Sydost

Rådjursvägen 1, Växjö
Tfn 0470-75 35 30
Fax 0470-202 19
sydost@byggnads.se

Tingsrydsektionen:

sektionsmöte tors 4 november
kl. 18.30 i Bowlinghallen. Budget
och sedan bowling.

Avd 9, Öst

Luntgatan 28, Norrköping
Tfn 011-19 04 20
Fax 011-19 04 39
bygg9an@byggnads.se

Gemensamt sektionsmöte för sektionerna Finspång, Söderköping och Norrköping.

Vi träffas tors 25 november kl. 18 på
Visualiseringscenter i Norrköping.

Avd 10, Kalmar

Radarvägen 9, Kalmar
Tfn 0480-42 90 90, 0480-510 11
kalmar@byggnads.se

Emmabodasektionen:

sektionsmöte tors 18 nov kl. 19.00,
Emmaboda Bowlinghall.

Färjestadsektionen:

sektionsmöte mån 8 nov kl. 19.00.
Harrys i B-holm (Saml. Hembageriet
kl. 18.30).

Nybrosektionen:

sektionsmöte tis 16 nov kl. 18.30.
Folkets Hus Nybro.

Torsåssektionen:

sektionsmöte tors 11 nov. kl. 19.00,
Centrumbiografen Torsås.

Hultsfredsektionen: sektionsmöte
mån 15 nov kl. 18.30 (genom sms).

Mönsteråssektionen:

sektionsmöte tis 9 nov kl. 18.30,
Byggnads möteslokal IOGT-NTO.

Oskarshamnsektionen:

sektionsmöte ons den 17 nov
kl. 18.30, LO-lokalen Forum.

Avd 11, Byggnads Mälardalen

Hemdalsvägen 1, Västerås
Tfn 021-17 87 00
Fax 021-41 04 13

malardalen@byggnads.se

Strängnässektionen:

sektionsmöte ons 17 november
kl. 19.00 i Arbetarrörelsens hus
i Strängnäs.

Avd 12, Bygg 12:an

Olof Palmes Plats 1,
413 04 Göteborg
Tfn 031-774 33 00
Fax 031-774 33 77
bygg12an@byggnads.se

Sektion 1 Centrum:

sektionsmöte ons 24 november
kl. 17.00 i Afigs lokaler på Järn-
torget 7 vån 5 (dörr till vänster om
Dubliners)

Sektion 2 Sydost:

sektionsmöte ons 17 november
kl. 17.00 i Viran, Folkets hus,
Mölndal.

Sektion 3 Nord:

sektionsmöte mån 15 november
kl. 17.00 i s-lokalen på Anders
Prästgatan 1 i Kungälv.

Byggnads fackklubb i NCC:

möte tors 25 november kl. 17.00 på
NCC:s kontor, Kromet, Hörsalen

Avd 18, Byggnads Örebro

Riagatan 51, 702 02 Örebro
Tfn 010-601 10 18,
Fax 010-601 12 19
orebro@byggnads.se

Kopparbergsektionen:

sektionsmöte tis 29 november
kl. 18.30, Bångbro Folkets Hus

Örebrosektionen:

sektionsmöte tis 23 november
kl. 18.30, Byggfackens Hus

Lindesbergssektionen:

sektionsmöte mån 22 november
kl. 19.00, Folkets Hus

Frövisektionen:

sektionsmöte tors 2 december
kl. 18.30, Kofallsvägen 1

Avd 23, Byggnads Norrbotten

Nygatan 3, Luleå
Tfn 0920-940 80,
fax 0920-948 79
norrbotten@byggnads.se

Luleåsektionen:

medlemsmöte ons 17 nov kl. 18.00.
Plats: Byggnads exp. Nygatan 3,
Luleå. Tema: Budgeten.

Bodensektionen:

medlemsmöte tors 4 nov kl. 18.00,
Expeditionen Drottningg. 6,
Boden.

Avd 25, Byggnads Uppland

Portalgatan 32, Uppsala
Tfn 018-19 45 00
Fax 018-19 45 01

uppland@byggnads.se

Hallstaviksektionen:

medlemsmöte ons 10 november
kl. 19.00, Folkets Hus i Hallstavik.

Norräljesektionen:

medlemsmöte tis 9 november
kl. 19.00, Folkets Hus i Norrtälje.

Uppsalasektionen: medlemsmöte
tors 28 oktober kl. 17.00, Byggnads
kontor, Portalgatan 32 i Uppsala.

Tierpsektionen:

medlemsmöte tis 16 november
kl. 19.00, Möbeln i Tierp.

Avd 29, Bygg 29:an Värmland

Posthornsgatan 8, Karlstad
Tfn 054-87 58 00, 054-83 47 42
bygg29an@byggnads.se

Arvikasektionen:

medlemsmöte
tors 11 november
kl. 18.30, Parkhallen i Arvika.

Torsbysektionen:

medlemsmöte
tors 18 november kl. 18.00, ABF-
lokalen.

Grumssektionen:

medlemsmöte tis 16 november
kl. 18.00, Folkets Hus.

Hagforssektionen:

medlemsmöte tors 4 november
kl. 17.00, LO-lokalen.

Karlstadsektionen:

medlemsmöte tors 18 november
kl. 17.00, Bygg 29:an.

Kristinehamnsektionen:

medlemsmöte tis 16 november
kl. 17.00, Folkets Hus.

Sunnesektionen:

medlemsmöte tors 18 november
kl. 19.00, LO-lokalen.

Avd 32, Byggnads Piteå-Skellefteå

Olof Palmes gata 2, Piteå
Tfn 0911-787 30
Fax 0911-787 39
pitea@byggnads.se

Älvsbysektionen:

möte tors 18 november kl. 19.00,
Forum. Tema: nya organisationen
och verksamheten

Avd 35, Byggnads Linköping

Majgatan 2, Linköping
Tfn 013-37 44 00
Fax 013-12 25 13
linkoping@byggnads.se

Mjölbysektionen:

medlemsmöte ons 10 november
kl. 18.00. Lokal meddelas senare.

Linköpings- och Åtvidabergs- sektionerna:

sektionsmöte ons 17 nov. kl. 17.00.
Lokal meddelas senare.

Vill du annonsera om möten och aktiviteter?

Mejla: asa.kemkes@byggnads.se

SISTA ORDET

VÄNTAR MED SPÄNNING PÅ MÅNSSONS VÄGVVAL

DÅ HAR SVERIGES Bygginstrumenter (BI) utsett Ola Månsson till ny VD på Sveriges Bygginstrumenter efter Bo Antoni, som lämnar VD-posten efter årsskiftet. Jag vill redan nu passa på tillfället att välkomna Ola. Det finns flera stora viktiga frågor som står på dagordningen och som är avgörande för byggbranschens framtid. Vilken väg kommer BI och Ola Månsson att välja?

Kommer han att välja den traditionella BI vägen och ifrågasätta kollektivavtalen, skylla alla problem på lönesystemen och angripa Byggnads närhelst man kan? Eller vågar Ola Månsson välja att tänka annorlunda, släppa förlegade synsätt och istället satsa på samarbete för en fortsatt positiv utveckling för byggsektorn?

SOM JAG SER DET har vi en bra grund att stå på för att gemensamt arbeta för en byggbransch som är framgångsrik och som sätter bra villkor i första rummet. Byggnads och BI har slutit ett nytt byggavtal som är modernt, som står för ordning och reda och som bär parter ska stå upp för. Flera av de frågor som tidigare varit stridsfrågor har vi nu en överenskommelse kring och nu finns alla förutsättningar för ett konstruktivt

”Byggnads och BI har slutit ett nytt byggavtal som är modernt, som står för ordning och reda och som bär parter ska stå upp för.”

samarbete som gynnar hela branschen.

Jag vill också lyfta fram det viktiga arbete som pågår inom ramen för projektet om en samhällsbyggnadssektor i världsklass. Bakgrunden till projektet är att Statskontoret har riktat skarp kritik mot byggbranschen i sin utredning ”Sega gubbar”. I projektet har nu i princip samtliga aktörer i byggbranschen samlats för att tillsammans arbeta för att förändra de problem som Statskontoret tar upp och på sikt skapa en byggsektor i världsklass.

I STATSKONTORETS UTREDNING

fastslås bland annat att byggbranschen lider av långsam förändringsbenägenhet och lågt omvandlingstryck, att byggfelen snarare ökar än minskar, att det brister i ledarskap,

kommunikation och erfarenhetsåterföring i utförarledet och att incitament till effektivisering, kompetenshöjning och utveckling är låga hos byggföretagen.

MIN UTGÅNGSPUNKT I PROJEKTET

är en bransch byggd på kompetens, kvalitet och att byggnadsarbetet har hög status. Alternativet är en byggbransch med lågutbildade arbetare, kortvariga anställningar, låga löner samt företag som konkurrerar med ett lågt pris och inte satsar på att fortbilda sina anställda. De länder som valt den senare vägen har en byggbransch som varken beställare, byggföretag eller anställda tjänar på. Vilken väg väljer Ola Månsson?

HANS TILLY
förbundsordförande

TELEFON 08-728 48 10
MOBIL 070-552 67 40
E-POST hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL ...

...OM NOBELPRISET I EKONOMI

Nu har nyliberalerna fått sitt nobelpris. Pristagarna menar att högre a-kassa ger högre arbetslöshet. I Sverige kan vi konstatera att låg a-kassa inte har lett till ett enda nytt jobb...

...OM REGERINGENS BUDGET

I budgeten står att ungdomar har problem att få bostäder men att problemet är övergående eftersom antalet ungdomar kommer att minska. Bara man väntar så försvinner problemet verkar vara regeringens politik.

...OM SOCIALDEMOKRATERNA

Nu ska socialdemokraterna se över sin politik efter det katastrofala valresultatet. Får jag hålla i ratten blir det en sväng åt vänster.

Posttidning B

Postens returadress

Byggnadsarbetaren
106 32 Stockholm

Adressändring för medlem i Byggnads

Kontakta förbundets
lokala avdelning

Övriga adressändringar

EDB Kundtjänst

171 79 Solna

Tel: 010-588 48 08

Fax: 010-588 78 40

E-post: prenumeration@edb.com

KOLLA IN!

NYA WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE